

Spåren av gränslandet

Vad kan den materiella kulturen berätta om övergångsperioden senneolitikum och bronsålder period I?

Masteruppsats i Arkeologi ARK M21
Institutionen för arkeologi och antikens historia
Lunds universitet
VT 2012

Författare: Anna Klintberger Wändahl
Handledare: Deborah Olausson

LUNDS
UNIVERSITET

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to study a material to gain an understanding of the changing role of raw materials in society during the transition period, Late Neolithic 2300-1700 BC and Bronze Age period I in 1700-1500 BC. Theoretical perspectives include Giddens structuration theory and the Annales-school. The material was limited to parts of the Malmö area because it is an area subject to numerous excavations and includes the important archaeological sites Fosie IV and Pile No. 1. I compile the collected material in two tables and carry out an analytical study of the material. I then present my results and conclusions regarding the differences and changes in the incidence of raw material stone and metal in the hoards and graves from Late Neolithic and Bronze Age period I.

Keywords: Raw materials, stone, metal, analytical study, transition period, Late Neolithic, Bronze Age period I, Malmö

Nyckelord: Råmaterial, sten, metal, analytisk materialstudie, övergångsperiod, senneolitikum, bronsålder period I, Malmö

Ett stort TACK ges till

- ~ **Deborah Olausson** för hjälp med idén bakom uppsatsen, och för din expertis och dina råd under arbetet
- ~ **Kristian Brink** för all din hjälp med att generöst dela med dig av material, information och råd, utan vilket det inte blivit den uppsats det slutligen blev
- ~ **Anna Tornberg** för idéer och värdefulla råd som hjälpte mig rätt i viktiga vägskäl i uppsatsen
- ~ **Martin Bengtsson** för ditt osvikliga stöd när jag behöver en ledstjärna i mina studier
- ~ **Pluggruppen** för all delad glädje och arbetslust
- ~ **Min älskade pappa och Kerstin** vilka hjälpte mig att finna kraft att fortsätta och fullfölja arbetet
- ~ **Till alla er och min familj** som stötta mig i mitt arbete med korrekturläsning, uppmuntrande ord eller en kram

Bild på framsidan: Flintdolk och ett skifferhänge
Källa: Bo Strömberg (RAÄ UV Syd) från grav VI
(Carlie et al. 2007)

Innehållsförteckning

Figurlista	5
1. Inledning	6
1.1 Syfte	7
1.2 Frågeställning (problemformulering).....	8
1.3 Forskningshistoria.....	9
1.4 Teoretiskt perspektiv	13
1.5 Avgränsning	14
1.6 Metod och material	17
2. Senneolitikum	20
2.1 Föremålstyper	20
2.1.1 Ledartefakter i sten	21
2.1.2 Ledartefakter i metall.....	24
2.2 Analytisk materialredovisning av senneolitiska depåer	27
<i>Tabell 1: Depåer från senneolitikum och bronsålder period I</i>	30
2.3 Analytisk materialredovisning av senneolitiska gravar.....	31
2.3.1 Spår av övergång i de senneolitiska gravarna.....	32
<i>Tabell 2: Gravar från senneolitikum och bronsålder period I</i>	34
3. Bronsålder period I.....	35
3.1 Föremålstyper	35
3.1.1 Ledartefakter i sten	36
3.1.2 Ledartefakter i metall.....	36
3.2 Analytisk materialredovisning av depåer från bronsålder period I.....	39
3.3. Analytisk materialredovisning av gravar från bronsålder period I.....	40
4. Resultat	41
4.1 Materialstudiens depåer	41
4.2 Materialstudiens gravar.....	44
4.3 Materialstudiens depåer kontra dess gravar.....	45
5. Källkritiska aspekter	47
5.1 Dokumentering.....	47
5.2 Datering	48
5.3 Enkelfynd och lösfynd, eller är det också en depå?	49
5.4 Kan vardagsfynd också vara depåfynd?	50

6. Slutsats	52
7. Förslag till framtida forskning	55
8. Sammanfattning	56
9. Referenser	58
Appendix I	62
Appendix II	74
Appendix III: Depåer	78
Appendix IV: Gravar	79

”Ett föremål är inte bara ett föremål, den är även en produkt av och en komponent i det samhälle som skapade den” (Riessen 2000)

Figurlista

Fig. 1 Karta över Malmö kommun.....	8
Fig. 2 Karta över Malmö kommun med utsatta fornlämningar	16
Fig. 3 ₁ En tjocknackig flintyxta med utsvängd egg, ₂ En enkel skafthålsyxta	21
Fig. 4 Flintpilspetsar: ₁ med urnupen bas (Föremål 415441. SHM 3400), ₂ treflikig med tånge (Föremål 146209. SHM 24365:C126) och ₃ med långa mothakar och tvära kanter.....	22
Fig. 5 Två flintspjutspetsar, vanlig och grovtandad.	22
Fig. 6 Skedformig flintskrapa_(Föremål 420353. SHM 33240 (F13)	22
Fig. 7 Flintdolkstyper I-VI.....	23
Fig. 8 ₁ Ett ornerat skifferhänge, ₂ Tre olika ornerade skifferhängen	24
Fig. 9 Pilskafstglättare GAM:17666.....	24
Fig. 10 Flatyxor och kantyxor av koppar samt brons, Pilefynd	25
Fig. 11 Nål, armring och spiralformad ring av koppar	26
Fig. 12 Dolkstav med tånge av koppar	26
Fig. 13 Halberds-klinga av koppar	26
Fig. 14 Två flintskärar, ₁ (Föremål 95486. SHM 14209) ₂ (Föremål 113978. SHM 7331:1007).	27
Fig. 15 Gravarna 5, 6, 7 & 8 från Solnäs, Västra Klagstorps sn, Skåne	33
Fig. 16 Två svärd med helgjutet fäste, ett grepplattesvärd och ett krumsvärd	36
Fig. 17 Två dolkstavar	37
Fig. 18 Spjutspets av Valsömagletyp	37
Fig. 19 Spjutspets av Bagertyp.....	37
Fig. 20 Fårdrupsyxta.....	37
Fig. 21 Kantyxor: Pile-typ, med höga kanter, med låga kanter, mellaneuropeisk- typ, italiensk- typ och engelsk-typ.....	39
Fig. 22 Illustration över de två bronsåldershögarna, hög 1 (SHM 17945) och hög 2 (SHM 18570), där graven markerats med ett x.	40
Fig. 23 Rapportblad från 1968 angående bronsåldersgraven i Hålhög (SHM 10436).....	48

De mindre siffrorna förtydligar referenshänvisningarna i figurlistan (9. Referenser).

1. Inledning

Inför valet av ämne till mastersuppsatsen var min första tanke: *jag vill skriva om flinta*. Detta är dock ett stort ämne och delar av ämnet är relativt väl utforskat, så jag började fundera på vad som intresserade mig mer än flintan och flintföremålen i sig och kom att inrikta mina funderingar kring vad flintföremålen egentligen betydde för de dåvarande samhällena. Vilken information kan studier av flintföremål, den materiella kulturen, ge ifråga om samhällena och deras utveckling?

Det var ett påstående som födde idén bakom denna uppsats, och jag läste den först i Karstens avhandling *Att kasta yxan i sjön: en studie över rituell tradition och förändring utifrån skånska neolitiska offerfynd* (1994). Enligt påståendet förekommer inte metallföremål tillsammans med flintföremål i de senneolitiska depåerna i Skåne, men de kan ses vara blandade i de senneolitiska gravarna. Detta påstående fick mig att fundera på om detta påstående kan stämma, och vad det då eventuellt kan berätta om den rådande synen och den bakomliggande mentaliteten i förhållandet mellan metallföremålen kontra flintföremålen.

Redan under tidigare delar av stenåldern, inom kulturer som exempelvis trattbägarkulturen och stridsyxekulturen, fanns en kännedom om och hantering av metallföremål (Karsten 1994:13). Artefakter av metall bör ha blivit vanligare under slutet av stenåldern, i perioden senneolitikum. Arkeologerna har lagt en skiljelinje vid övergången mellan stenåldern och bronsåldern, vilken markerats genom att kalla den nya eran för bronsåldern, vilket ger en bild över att bronsföremålen fick ett betydande uppsving i dåtidens samhällen gentemot föremålen av sten vilken nästan bör ha försvunnit. Emellertid förekom föremål av sten även långt in i bronsåldern, och då ställer jag mig frågande till vilken roll stenartefakterna spelade i bronsålderns materiella kultur. Vidare väcktes tankarna om huruvida förändringar sker i synen av de skilda artefakttyperna i samband med övergången till bronsåldern, och om ett annat deponeringsmönster uppträder under äldre bronsålder i jämförelse med senneolitikum i Skåne. Den materiella kulturen är ett samhälles fysiska uttryck, och ett föremål är ett resultat av och en delfaktor i det samhälle som skapade den (Riessen 2000:1).

En markant skillnad mellan föremål av flinta och föremål av metall ses när föremålet har blivit otjänligt, då flintan möjligen bearbetas om och brukas som annat men mycket troligen

kastades bort, medan metallföremålen kunde smältas ner och generera nya användbara föremål (Salomonsson 1971:91). Detta innebär att de metallföremål som återfinns troligen är medvetet deponerade, vilket medför att grav- och depåfynd bör vara den bästa källan för att få en bild över förekomsten och hanteringen av metallföremål under övergångsperioden mellan stenåldern och bronsåldern.

Utifrån dessa tankar och funderingar kom jag att forma min uppsats, där jag genom att studera den materiella kulturen i depåerna och gravarna under perioden för övergången mellan senneolitikum och äldre bronsåldern i Malmöområdet hoppas kunna få en förståelse för råmaterialets förändrade roll i samhället. Då mitt fokus kom att riktas mot råmaterialet under övergångsperioden från stenåldern till bronsåldern kom det att falla sig naturligt att även inkludera andra föremålstyper av sten än endast flintföremål. Till följd av uppsatsens begränsning i tid valde jag att genomföra den materiella studien i delar av Malmöområdet (fig. 1), då det är ett område innehållande unika fynd som Pilefyndet samt varit föremål för omfattande utgrävningar i samband med infrastrukturella projekt som Öresundsförbindelsen och Citytunnelprojektet. Analysen kommer främst att behandla det område där jag genomfört min materialstudie, men jag avser även att försöka se materialet utifrån bredare perspektiv fast fortfarande begränsat till inom Skåne.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att via studier av den materiella kulturen försöka få en förståelse för råmaterialets förändrade roll i samhället under övergången från slutet av stenåldern, senneolitikum, till bronsålder period I i sydvästra Skåne. Skiljelinjen mellan stenåldern och bronsåldern baseras på vår uppfattning att det tidigare fokuset på stenföremål förflyttades till ökat fokus på metallföremål. Var detta en medveten handling från det dåtida samhället, vilken tydligt kan ses manifesterad i det arkeologiska materialet? Det tillverkades fortfarande stenföremål under bronsåldern, men inte i samma utsträckning som tidigare och av annan karaktär (Högberg 2009). Frågan jag ställer mig är vad det kan bero på. Genom att studera artefakter av materialtyperna sten och metall i depåer och gravar, hoppas jag kunna få en inblick i den bakomliggande mentaliteten gentemot de skilda råmaterialen.

I depåfynden under senneolitikum i Skåne ses aldrig metallföremål deponerade med flintföremål, men i det senneolitiska gravmaterialet förekommer de tillsammans (Karsten 1994:183). Trots att grundidén till uppsatsen härstammade från detta påstående i Karstens avhandling, har jag valt att även inkludera andra föremålstyper av sten än bara flintföremål. Anledningen till detta är uppsatsens grundläggande problematisering i förhållande till den ansedda skiljelinjen mellan de tidsperioder vi kallar för stenålder och bronsålder. Det faller sig därmed naturligt att då även inkludera andra stenartefakter än flintföremålen.

1.2 Frågeställning (problemformulering)

- Vilken typ av sten- och metallföremål deponerades i depåerna respektive gravarna under senneolitikum och bronsålder period I i delar av Malmö (fig. 1)?
- Går det att se någon skillnad på deponeringsmönstret av sten- och metallföremål i gravar respektive depåer i undersökningsområdet, och vad kan eventuella skillnader berätta om den bakomliggande mentaliteten gentemot de skilda råmaterialen?
- Sker det en förändring under bronsålder period I i förhållande till senneolitikum gällande deponeringsmönstret av sten- och metallföremål i gravar och depåer, och vad kan eventuella förändringar berätta om den bakomliggande mentaliteten gentemot de skilda råmaterialen?

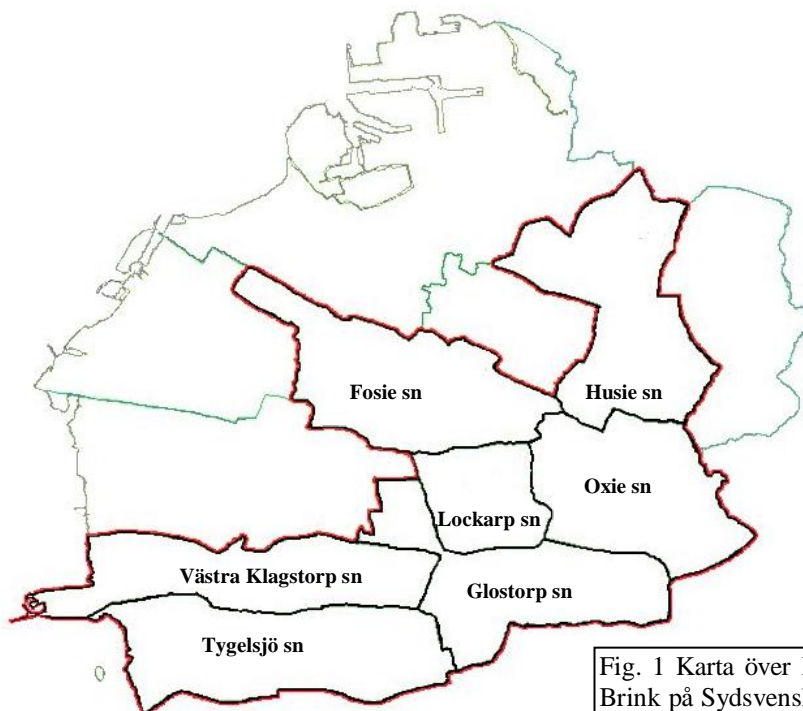

Fig. 1 Karta över Malmö kommun (erhållen av Kristian Brink på Sydsvensk Arkeologi AB), där valda socknar är markerade med svarta linjer och valda områdets yttre linjer är förstärkta med en röd linje.

1.3 Forskningshistoria

Mitt forskningsarbete omfattar dels två olika kontexttyper, gravar och depåer, dels två olika tidsperioder. Detta innebär att en del av den forskningen som jag använt mig av i uppsatsen inte nödvändigtvis omfattar alla dessa aspekter, och eftersom det breda ämnet även innebär en växlande och rikhaltig forskningshistorik kan jag inte heller göra anspråk på att göra en heltäckande beskrivning. Jag kommer att under följande kapitel beskriva de forskare och deras forskning som jag anser vara mest relevant i relation till min studie.

Kronologin för senneolitikum baseras fortfarande i stor utsträckning på Ebbe Lomborgs avhandling *Die flintdolche Dänemarks* från 1973, där flintdolkarna delats in i sex huvudgrupper samt ett flertal undergrupper. Utifrån denna indelning av flintdolksmaterialet indelade Lomborg senneolitikum in i tre faser; SN A, B, C (Lomborg 1973:69).

Den nordiska bronsåldern sträcker sig från cirka 1700 f. Kr till omkring 500 f. Kr, och indelas i sex perioder efter ett schema baserat på främst kombinationer av olika gravgåvor framställt av Oscar Montelius (1885 referens i Burenhult, 1999:409). De sex periodernas tidsinställning har dock förändrats något, till följd av nya data från nya C14-dateringar och dendrokronologiska analyser, och bronsålder period I sträcker sig enligt Burenhults periodindelning 1700-1500 f. Kr (1999:409).

Arkeologen Per Karsten tar i sin avhandling från 1994 *Att kasta yxan i sjön: en studie över rituell tradition och förändring utifrån skånska neolitiska offerfynd* upp problematiken med de skiftande tolkningarna av depåer, vilka har skiftat mellan sakrala (religiöst betingade) och profana (icke religiöst betingade som t.ex. skatter eller varulager) modeller. Karsten anser att man bör göra ett klart ställningstagande för eller emot en sakral tolkning av depåfynd för att på så vis komma i besittning av ny kunskap samt generera nya förklaringsmodeller (Karsten 1994:18). Karsten verkar även för en inkludering av enkelfynd i analys av medvetet deponerade föremål (Karsten 1994:21f). Huvudsyftet med Karstens avhandling var att skapa en bredare bas i tolkandet av offerfynden genom att inte bara undersöka depåfynden utan även studera de olika strukturerna av rituella nedläggelser av föremål under neolitisk tid i Skåne. Därmed undersökte han alla tänkbara offermiljöer med undantag för fynd från samtida gravar. Karsten ansåg även att det fanns brister i källmaterialet, och inom ramen för avhandlingen skapade han en katalog innehållande även nytt eller tidigare förbigånget källmaterial. Stora

delar av de senneolitiska metallfynden hämtade han från Oldebergs stora materialgenomgång från 1974 med undantag av två enkelfynd (Karsten 1994:7, 88).

Andreas Oldeberg genomförde en omfattande materialgenomgång av landets olika samlingar i museum, som exempelvis Statens historiska museum, Göteborgs arkeologiska museum och Lunds universitets historiska museum samt även en del privatsamlingar, i syfte att göra en sammanställning av de äldre metallfynden i Sverige. Detta resulterade i två band, *Die ältere Metallzeit in Schweden I* och *II* (1974), där den ena är en omfattande katalog innehållande fyndbeskrivningar och bilder av fynden, och den andra innehåller kommentarer om gravarna, vapenformer, religioner, teknik etc. samt tabeller, kartor och litteraturförteckning.

År 1983 publicerades en seminarieuppsats av Jörgen Kling, *Senneolitiska gravar i Malmöområdet*, där han undersökt de senneolitiska gravarna inom Malmöområdet och sedan gjort en mindre jämförelse med övriga senneolitiska gravar i Skåne och Danmark i syfte att få en överblick av periodens gravskick. Syftet var även att utifrån daterande föremål såsom flintdolkarna utröna från vilken del av den senneolitiska perioden de härstammade. Slutligen ville Kling även försöka se en anknytning mellan gravar och boplatser inom Malmöområdet samt utifrån gravarna se ett socialt mönster i det senneolitiska samhället (Kling 1983:1). De slutsatser som Kling drog från sin studie var att flatmarksgraven var den i särklass mest dominerande gravformen, 33 av sammanlagt 34 gravar var flatmarksgravar medan endast en var en hällkista, vilket överensstämmer med det gravskick som dominerar i Sydvästskåne. Flintdolkarna är dock av en tidig typ, men Kling menar att det inte nödvändigtvis innebär en avsaknad av den yngre delen av senneolitikum i Malmöområdet, eftersom lösfynd av senare flintdolkstyper har återfunnits i området. Även de dolklösa senneolitiska gravarna kan härstamma från den senare delen av senneolitikum. Något samband mellan de senneolitiska gravarna och boplatserna i Malmöområdet kunde Kling inte finna, och inte heller kunde han se några materiella skillnader inom det senneolitiska samhället. Möjligen skulle skillnader mellan enkla och mer välbyggda gravar kunna tolkas som en manifestering av olika social status, enligt Kling, och därmed vara en inledning av en hierarkisk samhällsorganisation (Kling 1983: 22ff, 39f).

Inger Håkansson's avhandling *Skånes gravfynd från äldre bronsålder som källa till studiet av social struktur* (1985) behandlar gravkonstruktionerna och dess gravmaterial från äldre bronsåldersgravar inom Skåne i syfte att undersöka den sociala strukturen i samhället.

Håkansson behandlar huruvida undersökningsmaterialet ska ses som skiktat eller oskiktat, och om det är representativt för hela samhället. Det faktum att arkeologer har haft skilda uppfattningar kring dessa aspekter har enligt Håkansson bidragit till de olika övergripande tolkningarna av samhällsstrukturen (Håkansson 1985:7). Håkansson påtalar även hur det ojämnt dokumenterade källmaterialet resulterar i ett ojämnt fördelat vetenskapligt värde hos materialet, och att bristen på kvalitativ dokumentation och vetenskapliga undersökningar resulterar i svårigheter att fastställa gravens position i högen, typ av gravsättningsform och gravtypen. I syfte att underlätta en analys valde Håkansson att redovisa sitt material utifrån en registreringsgrad för varje grav, för att på så vis eliminera att jämförelser utförs på källmaterial av olika vetenskaplig kvalitet. Håkansson gör även tydliga definitioner över vilka gravsättningsformer hon använder, exempelvis centralgrav, sekundärgrav och flatmarksgrav, och även vilka gravtyper hon nyttjar, exempelvis träkista och hällkista (Håkansson 1985:13ff). Materialet presenterar hon sedan i en analytisk materialredovisning där gravarna är indelade sockenvis i alfabetisk ordning, och kommenterar därefter fördelningen av olika aspekter som gravgåvor, kön, perioder etc. Materialet analyseras sedan utifrån gravens position, de olika definitionerna av gravsättningsformer och gravtyper samt gravgoods, i syfte att försöka utläsa aspekter som sociala skillnader, status, ekonomi och demografi (Håkansson 1985).

Samhällsstrukturen under både senneolitikum och bronsålder period I har analyserats och diskuterats under lång tid, och diskussionen kretsar ofta kring en ökad stratifierad samhällsstruktur som en följd av en snabb förändring i den materiella kulturen under dessa perioder. I de publikationer jag valt att använda mig av i uppsatsen ses ett betydande intresse av att utifrån den materiella kulturen försöka förstå den samhällsutveckling som sker under senneolitikum och bronsålder I. De arkeologer och forskare som jag främst då syftar på är Magnus Artursson, Per Karsten och Bo Strömberg i artikeln *Aspekter på samhällsutveckling* (2005), av Eva Stensköld i avhandlingen *Att berätta en senneolitisk historia* (2004), av Helle Vandkilde i boken *From Stone to Bronze* (1996) samt av Richard Bradley i boken *The passage of arms* (1990).

Enligt författarna bakom artikeln *Aspekter på samhällsutveckling* anser de flesta av forskarna att det rör sig om hövdingadömen med uppnådd eller ärftlig ställning (Artursson et al. 2005:502). Dock råder det en oenighet kring när den kom att introduceras och växa fram. Artursson et al. (2005) kan nog anses tillhöra dem som anser, att den stratifierade

samhällsstrukturen med en successivt ökande social konkurrens kan ses redan under den tidigare delen av senneolitikum. Detta baseras på att den materiella kulturen har blivit betydligt mer homogen, vilket indikerar ett behov av att uttrycka en gemensam ideologisk bakgrund (Artursson et al. 2005:502f). Vandkilde menar att det inte finns några synliga bevis i det arkeologiska materialet för en ny mer hierarkisk samhällsorganisation under senneolitikum, utan hon anser att de arkeologiska bevisen visar på en etablering och uppkomst av nya samhällsstrukturer i den mer socialt instabila perioden i slutet av perioden bronsålder I (Vandkilde 1996:276). De långväga kontakterna tros vara orsakerna bakom de nya idéerna och nya föremålstyperna, och de nya artefakterna samt de nya sociala strukturerna uppvisar kulturella likheter med klockbägarkulturen från Västeuropa samt Únéticekulturen i Mellaneuropa. Via dessa kontakter samt genom att introducera en ny samhällsstruktur och materiell kultur, kan eliten i de skandinaviska hövdingadömena manifesterat en upphöjd social position och status (Artursson et al. 2005:503f, Vandkilde 1996:314f).

Arkeologen Eva Stensköld anser att den bästa förståelsen för den senneolitiska perioden är att relatera den till perioderna mellan- och tidigneolitikum, istället för att se den som en ingång till den äldre bronsåldern. Vid jämförelse med de mellan- och tidigneolitiska kulturerna verkar senneolitikum i Sverige vara nästan kulturlöst. Denna tolkning baseras på att den materiella kulturen under senneolitikum ses vara enhetlig, och gränsen bakåt mot mellaneneolitikum är betydligt mer markant än gränsen framåt, mot äldre bronsåldern. Stensköld ställer sig även frågande kring hur forskningen av det senneolitiska samhället kan ge upphov till så skilda uppfattningar, där det på ena sidan argumenteras för att det under senneolitikum tydligt markeras en kulturell enhetlighet över stora områden, medan det på den andra sidan konstateras att någon enhetlig kultur inte går att ses och att senneolitikum är full av motsättningar. Enligt Stensköld beror dessa skilda uppfattningar på val av avgränsning och val av nivå i analysen, där den ena sidan främst fokuserat på studier av prestige- eller statusföremål medan den andra sidan lagt tyngdpunkten på källmaterial som uppvisar en högre nivå av kontinuitet med föregående period. Forskningsinsatser under senare år har gett nytt källmaterial och källmaterial som kan framhålla andra sidor av redan känt källmaterial. Exempelvis ansåg arkeologerna tidigare att det senneolitiska gravskicket var enhetligt med få lokala varianter, men numera framstår gravskicket som betydligt mer varierat och med en markant regional prägel (Stensköld 2004:20f, 44ff).

Bradley vill framhäva den materiella kulturens aktiva roll i de förhistoriska samhällena, och hur den kan ha använts för att symbolisera viktiga skillnader inom samhället som exempelvis status och kön. Enligt Bradley har studier kring sociala strukturer främst genomförts i gravkontexter, men i en studie av Sørensen om bronsålderssmide i Skandinavien (1987 referens i Bradley 1990:34) organiseras depåfynden utifrån tre olika fokus; kontrasten mellan lokalitet och import, skillnaden mellan högstatus och vardagsföremål samt mellan manliga och kvinnliga föremål. Genom att applicera dessa tre definitionerna på artefakterna, kan man utrona till vilken kontext artefakterna ursprungligen härstammat i det arkeologiska materialet (Bradley 1990:34).

1.4 Teoretiskt perspektiv

I denna uppsats behandlas en hel del empiriska data, eftersom jag med hjälp av föremålen och deras disposition vill försöka få underlag för en kunskapsbildning samt en förståelse för den bakomliggande mentaliteten i samhället. I motsats till den positivistiska eran är inte syftet med insamlandet av empiriska data att sammanställa en observerad verklighet, utan att utifrån dessa data få fram de bakomliggande företeelser som de ger uttryck för (Alvesson & Sköldberg 2008:34f).

Jag anser att den materiella kulturen är en reflektion av det samtida samhällets sociala och kulturella system. I likhet med Anthony Giddens, som formulerade struktureringsteorin, anser jag att samhällsförändringar är en del av en kontinuerlig process, som delvis kan baseras på den växelverkan som konstant pågår mellan den materiella kulturen och människornas tankar och handlingar. Människors handlingar har ofta medvetna konsekvenser men de genererar även en del omedvetna konsekvenser. Giddens påtalar det faktum att den materiella kulturen inte är statisk utan har en aktiv roll för samhället och dess struktur. Växelverkan mellan den materiella kulturen och människan sker inte oberoende av varandra utan i ett både medvetet och omedvetet samspel (Olsen 2003:141ff). Detta innebär att studier av ett samhälles materiella kultur kan ge mer information om samhällets bakomliggande skikt än vad den positivistiska forskningen ansåg.

Inom Annales-skolan ses ett intresse för att se människans historia ur ett mentalitetshistoriskt perspektiv. Den uttrycker en ambition att fånga människors tankar, ideologier och känslor, att studera samhället inifrån genom att studera samhällena utifrån deras mentala struktur. Den mentala strukturen ter sig olika beroende på vilken nivå och i vilket tidsperspektiv det placeras, och inom Annales-skolan delas den in i tre olika; det korta tidsperspektivet, det mellanlånga tidsperspektivet samt det långa tidsperspektivet. Inom det korta tidsperspektivet sker det snabba och nyckfulla förändringar till följd av händelser som t.ex. krig och invasioner, medan det i inom de andra två tidsperspektiven ses en mer långsam tankeprocess i samband med successiva samhällsförändringar, där kollektiva värden och trossystem lever kvar under långa historiska skeenden (Bintliff 1991:6ff). Under uppsatsens analysarbete studerade jag de två tidsepokerna för sig, men inte utifrån det korta tidsperspektivet, då det i nuläget inte finns något som indikerar att det var en snabb och nyckfull händelse eller process. Jag avser att behandla de enskilda två tidsepokerna som mellanlånga tidsepoker, medan jämförelsestudien mellan de två tidsepokerna behandlas som ett långt tidsperspektiv för att få med den process som skedde i övergången.

I uppsatsen fokuserar jag på tidpunkten för vad som vi arkeologer ser som en betydande samhällsförändring, vilken markerats av forskare som t.ex. C. J. Thomsen genom att introducera en ny period med namnet bronsåldern (Burenhult 1999:24). Valet av namn är enligt min mening diskutabelt, med denna ensidiga fokus på råmaterial som kronologiska begrepp, men faktum kvarstår att det är en tidpunkt när förändringar sker ur både ett samhällsrelaterat och ett materialrelaterat perspektiv. Genom att analysera empiriska data ur ett struktureringsteoretiskt och ett mentalitetshistoriskt perspektiv, vill jag försöka få kunskap om de bakomliggande orsakerna till den förändring som sker i stenartefakternas roll och status i samhället under tidpunkten för övergången från senneolitikum till bronsåldern.

1.5 Avgränsning

I denna uppsats avser jag att försöka få en förståelse för artefakternas förändrade roll och status i samhället under övergången till den period som benämns som bronsåldern. Bronsåldern är en lång och händelserik epok, men då syftet är att analysera det specifika skedet då bronset anses ha fått en dominant betydelse i samhället har jag valt att göra en avgränsning till bronsålder period I, vilken sträcker sig mellan 1700-1500 f. Kr (Burenhult

1999:409). Av samma skäl har jag valt att göra en avgränsning av den neolitiska perioden, och kommer således endast att använda mig av material daterade till senneolitikum. Den kronologiska indelning som jag har valt att använda är hämtad från artikeln *Aspekter på samhällsutveckling* med en senneolitisk datering på 2300-1700 f.Kr. (Artursson et al 2005:501).

Lomborgs kronologi över senneolitikum har reviderats av andra forskare som exempelvis Vandkilde, där hon utifrån de danska metallföremålen slår ihop Lomborgs SN A och B till SN I, samt kallar Lomborgs SN C för SN II (Vandkilde 1996:13). Jag har i mitt arbete valt att inte använda någon indelning av senneolitikum då det är perioden i helhet, tillsammans med bronsålder period I, som är i främsta fokus. Vandkilde gör även en indelning av bronsålderns första period, IA och IB, vilken hon baserar på skillnader i användande av metall och hur den deponerats i gravar och offermiljöer (Vandkilde 1996:312). Inte heller denna indelning nyttjas i min uppsats, utan bronsålder period I ses som en sammanhållen period. Syftet är att skapa en mer neutral bas för tolkningar av övergångsperioden fri från alltför många förutbestämda gränser. Övergångsperioden senneolitikum och bronsålder period I präglas av vad flertal forskare kallar för flytande gräns (Artursson et al. 2005:501), och därmed anser jag att ytterligare indelningar av de båda perioderna inte är till fördel för min analys.

Dagens Skåne har i mångt och mycket varit utsatt för omfattande exploatering i form av åkerbruk, infrastrukturella insatser som järnvägar, motorvägar, tunnelbyggen samt Öresundsbron. Detta har genererat mycket återfunnet material vars dokumentering är av varierande grad. Allt detta material samt det omfattande arbete som krävs för att kunna extrahera den information som är nödvändig för denna uppsats analys, har inneburit att en snävare avgränsning blev nödvändig. Baserat på de efterforskningar jag har genomfört i skriftliga källor, i databaser samt rapporter, först utifrån perspektivet Skåne och sedermera mindre områden i sydvästra Skåne, har jag valt att främst fokusera på de utvalda socknarna Fosie, Husie, Oxie, Lockarp, Glostorp, Tygelsjö och Västra Klagstorp i Malmö kommun. Detta val grundar sig på att det är ett område som varit föremål för ett flertal utgrävningar och efterforskningar, samt innehåller kvalitativ information för uppsatsens alla delar. Viktiga fornlämningsplatser som därmed inkluderas är det stora boplatsoområdet Fosie IV, vilken tidsmässigt sträcker sig från mellanneolitikum till yngre bronsåldern, och den innehållsrika metalldepån Pilefyndet. Dessa två fornlämningsplatser ses på kartan nedan (fig. 2) tillsammans med uppsatsens övriga fornlämningsplatser.

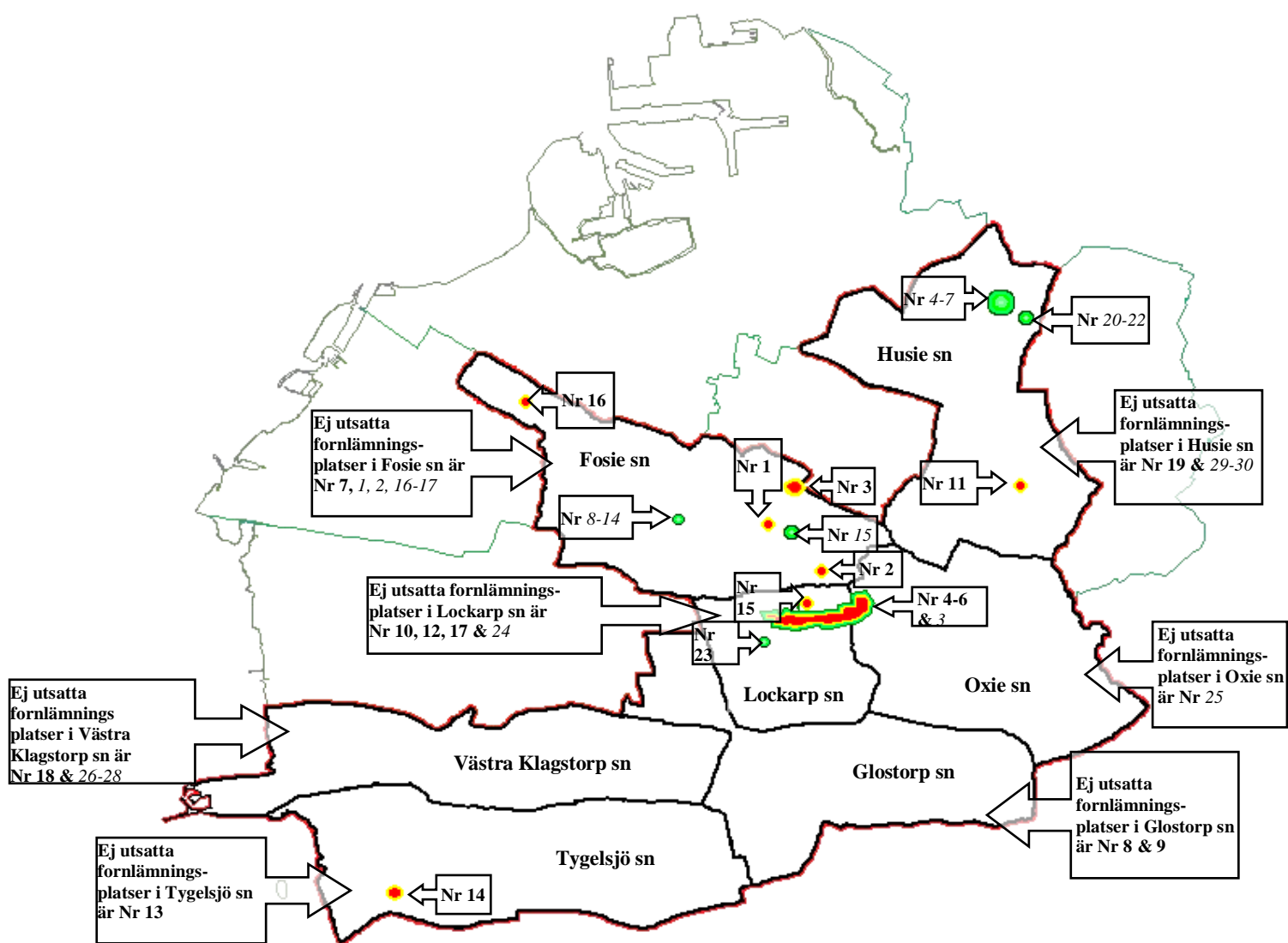

Fig. 2 Karta över Malmö kommun, där valda socknar är markerade med svarta linjer och valda områdets yttre linjer är förstärkta med en röd linje. Av de totalt trettio fornlämningsplatser i mitt material är tjuogoåta utsatta med de symboler som ses nedan samt deras respektive nummer enligt min lista, se Appendix I. Det är endast fjorton punkter utsatta, men en del av dem innehåller flera depåer eller gravar. Gravarnas nummer särskiljer sig från depåernas genom att de är kursiva och inte i fetstil. Även de nummer som inte kunde placeras på denna karta presenteras i de rutor som pekar på respektive socknen inom vilken de skulle ha varit utsatta enligt samma system som de i nuläget utsatta fornlämningsplatserna.

Grön prick = Gravplats

Gul/röd = Depå

Boplotsområde, Fosie IV, innehållande en depå (se nr 4 i Appendix I, och i tabell I) och en grav (se nr 17 i Appendix I, och i tabell II)

1.6 Metod och material

Denna uppsats kan ses omfatta fyra distinkta delar i sökandet efter relevant information; 1) depåer under senneolitikum, 2) gravar under senneolitikum, 3) depåer under bronsålder period I samt 4) gravar under bronsålder period I. Av olika anledningar, vilka förklarades under delkapitel 1.5 *Avgränsning*, kommer dessa fyra delar att vara begränsade till socknarna i ovan nämnda kapitel.

Inom den första delen, senneolitiska depåer, använde jag mig främst av Per Karstens avhandling, *Att kasta yxan i sjön: en studie över rituell tradition och förändring utifrån skånska neolitiska offerfynd* (1994), eftersom den ger en bra grundläggande förteckning över fyndplatser innehållande depåfynd i Skåne. Senneolitiska metallfynd i Karstens bok från 1994 är hämtat från Oldebergs katalog, *Die ältere Metallzeit in Schweden. I* (1974) med undantag för två enkelfynd (Karsten 1994:88), och jag sökte även själv Oldebergs materialkatalog. I syfte att även fånga eventuella depåfynd som registrerats ända fram till modern tid genomförde jag ett sökande inom Malmö Museums databas, ATAUT¹, där jag erhöll intressanta poster över senneolitiska depåer. Dessa undersökte jag vidare i opublicerade digitala rapporter från Malmö Museum, och även i de större publicerade rapporterna såsom *Fosie IV* (Björhem & Säfvestad 1989), *Till och från ett kärr* (Berggren 2007) samt från rapportserierna *Öresundsförbindelsen* och *Citytunnelprojektet*. Två av de tre depåer vilka jag definierade som ”datering till både SN och BÅ I²” kunde jag korsreferera i samlingsverket *Malmö stads historia del I* (Bjurling et al. 1971), där jag kunde säkerhetsställa deras datering till de två tidsperioderna (SN & BÅ I) och även finna kompletterande information.

Inom den andra delen, senneolitiska gravar, använde jag mig främst av Jörgen Klings seminarieuppsats, *Senneolitiska gravar i Malmöområdet* (1983), i syfte att få en första inblick över dokumenterade neolitiska gravfynd inom området. Jag sökte även i Oldebergs katalog, *Die ältere Metallzeit in Schweden. I* (1974) efter eventuella senneolitiska metallartefakter, vilket dessvärre inte gav något. Med avsikt att fånga eventuella gravfynd som registrerats ända fram till modern tid genomförde jag ett sökande inom Malmö Museums databas, ATAUT, där jag kom över intressanta poster över senneolitiska gravar. Dessa undersökte jag vidare i mindre opublicerade digitala rapporter från Malmö Museum, och även i den

¹ ATAUT står för Antikvariskt Topografiskt Arkiv - UT betyder att det är Malmö kommun utanför den medeltida stadskärnan, RAÄ 20 (databasen över grävningar där heter ATAIN).

² SN förkortning för senneolitikum, BÅ I förkortning för bronsålder period I

publicerade rapporten *Gyllins trädgård: område A, D och E: Husie socken i Malmö stad, Skåne län: arkeologisk slutundersökning 2006* (Carlie et al. 2007).

Inom den tredje delen, depåer från bronsålder period I, avsåg jag att upprätta en grundläggande förteckning med hjälp av Andreas Oldebergs katalog, *Die ältere Metallzeit in Schweden. 1* (1974). Depåer dokumenterade fram till nutid sökte och fann jag inom Malmö Museums databas, ATAUT. Dessa undersökte jag vidare i mindre opublicerade digitala rapporter från Malmö Museum, och även i den publicerade rapporten *Öresundsförbindelsen. Lockarp 7D-E: rapport över arkeologisk slutundersökning* (Nord & Sarnäs 2005).

Inom den fjärde och sista delen, gravar från bronsålder period I, nyttjade jag dels Oldebergs katalog, *Die ältere Metallzeit in Schweden. 1* (1974), och dels Inger Håkanssons avhandling, *Skånes gravfynd från äldre bronsålder som källa till studiet av social struktur* (1985), för att upprätta en grundläggande förteckning. Genom att söka inom Malmö Museums databas, ATAUT, Malmö Museums digitala rapporter och samlingsverk som t.ex. *Danmarks oldtid* (Jensen 2002) samt även publicerade rapporter inom serierna *Öresundsförbindelsen* och *Citytunnelprojektet*, försökte jag lokalisera fler gravfynd från bronsålder period I. Dessa efterforskningar gav dessvärre inte något.

Jag har valt att förlita mig på den datering som dokumenterats i de ovan nämnda rapporter och publikationer, eftersom jag gjorde bedömningen att det inte tidsmässigt fanns utrymme för ett annat arbetsförfarande. En depå är definierad utifrån att den innehåller två eller flera artefakter nedlagda samtidigt (Karsten 1994:19). Den insamlade data sammanställde jag sedan i två tabeller (appendix III & IV), i syftet att få fram ett tydligt analysmaterial vilken jag behandlade och tolkade. Jag sammanställde även en fyndlista vilken är uppbyggd utifrån tabellernas disponering, där jag kortfattat beskriver depåerna och gravarna (appendix I).

Vid eftersökning i Malmö Museums databas ATAUT efter relevanta poster inom någon av de fyra ovan nämnda indelningarna, kom jag att totalt få strax över hundra poster vilka jag undersökte. Mer än hälften av dessa föll bort av olika anledningar som exempelvis bristande dokumentering och osäkra dateringar. De poster som inte kvalificerade sig har jag valt att sammanställa i appendix II, eftersom de i sig ger en inblick i forskningens källkritiska aspekter. När jag inledde mitt arbete att samla in material för studien sökte jag information via Lunds historiska museums databas, LUHM, eftersom de socknar jag då var intresserad av låg

inom deras uppsamlingsområde. Jag hade dessvärre svårigheter att få fram den informationen jag sökte, men fick ett tips av doktoranden Anna Tornberg om att malmöområdet innehöll senneolitiska gravar vilka tidigare avhandlats i Jörgens Klings seminarieuppsats. Då Malmö Museum har Malmöområdet som ett separat uppsamlingsområde och har en egen databas, ATAUT, är det endast den databasen som behandlas i denna uppsats, och de poster som jag undersökte inom LUHM:s databas är inte inkluderade i appendix II.

Inom ramen för min frågeställning genomförde jag en jämförelseanalys mellan de två tidsperioderna där jag undersökte om det kunde ses några förändringar i deponeringsmönstret under övergången mellan senneolitikum och bronsålder period I. Utifrån materialstudien och jämförelseanalysen genomförde jag tolkningar och diskussioner gällande de strukturella och mentala samhällsförändringarna som skedde under denna övergångsperiod.

2. Senneolitikum

Inom detta kapitel avser jag att först behandla den senneolitiska periodens ledartefakter som kan förekomma i de senneolitiska gravarna respektive de senneolitiska depåerna. Begreppet ledartefakter innebär att en föremålstyp som ofta förekommer i fyndmaterial från en bestämd tidsperiod inom ett visst område kan ses som karakteristisk, och kan därför användas för datering av artefaktens kontext, som t.ex. en grav eller en depå, och för datering av annat material från samma kontext (NE 2012). Syftet bakom att presentera periodens generella ledartefakter är att ge en bild över vilka föremål som kan förväntas att återfinnas i en materialstudie som den jag har genomfört, och även fungera som en analytisk bas för diskussion om förekomsten av dessa ledartefakter inom kontexterna gravar och depåer samt om det ses några skillnader i förekomsten mellan dessa två kontexter.

En kategori i tabellen över depåer från senneolitikum och bronsålder period I har jag namngett *Odefinierbara föremål*, vilket omfattar de redskap som inte gått att verifiera till någon typologi av olika anledningar, se tabell 1 och appendix III. Det finns även kategorier som i sig är *odaterbara*, utan dateras utifrån andra mer daterbara fornlämningskategorier. Till dessa räknar jag kategorierna knacksten, underliggare till handkvarn i granit, knuta/kärna, eldslagningsflinta, spån/spånkniv, skålgropsten och avslag.

Därefter presenterar jag min analys av min materialstudie från de valda socknarna i malmöområdet, där föremålstyperna sätts in i kontexterna depåer samt gravar, och diskuteras/analyseras utifrån dessa. Vilka av dessa artefakter från senneolitikum påträffades egentligen i mitt material, och vad kan de påträffade artefakterna ge för indikationer om den bakomliggande mentaliteten i förhållande till råmaterialen?

2.1 Föremålstyper

Majoriteten av ledartefakterna från den senneolitiska perioden är tillverkade av flinta, men det finns även föremål i bergart, sandsten, skiffer samt i metallerna koppar och brons. Avsnittet gällande metallartefakterna och dess kronologiska typologisering baseras främst på Vandkildes bok *From Stone to Bronze* (1996). Vandkilde har även en avslutande del som

heter *Diverse föremål* innehållande enstaka fyndtyper från skilda platser i Danmark (Vandkilde 1996:205f). Dessa fyndföremål har jag valt att inte ta med i presentationen av ledartefakter i metall, eftersom de utgör marginella fynd utan relevans till min studie.

2.1.1 Ledartefakter i sten

Under senneolitikum fortsatte användningen av tjocknackiga och tunnbladiga yxor fast deras utformning hade förändrats till att de båda nu kom att ha utsvängd egg (fig. 3). Förutom dessa flintyxor ses även den enkla skafthålsyxan av bergart som en tidstypisk artefakt, där skafthålet ses nära den avrundade nacken. Vanligen inleds eggens avrundning nära nacken (fig. 3) (Wyszomirska et al. 1999:13).

Både pilspetsarna och spjutspetsarna av flinta är tillverkade i flathuggningsteknik. Pilspetsarna är tillverkade av tunna avslag genom tryckteknik, och de är formade likt en trekant och har många gånger en fintandad egg. De vanligaste pilspetstyperna är de med urnupen bas, de treflikiga med tånge samt de med långa mothakar och tvära kanter (fig. 4). Den typiska sydsandinaviska spjutspetsen kan antingen vara grovtandad eller av typen man kallar för vanlig, vilket endast innebär att de inte har någon tandning. Basen är antingen urnupen eller rak (fig. 5) (Wyszomirska et al. 1999:13, Karsten 1994:86).

Fig. 3 Till vänster ₁ en tjocknackig flintyxa med utsvängd egg, ca 13 cm lång. Till höger ₂ en enkel skafthålsyxa (Föremål 599453. SHM 25321:B:1017) Källa: *Historiska Museets samling, Wyszomirska et al. 1999:77*

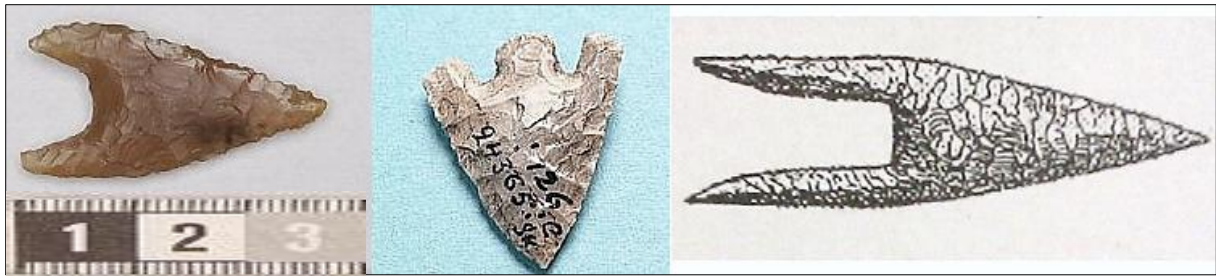

Fig. 4 Från vänster: Flintpilspets med urnupen bas ₁ (Föremål 415441. SHM 3400), treflikig med tånge ₂ (Föremål 146209. SHM 24365:C126) och ₃ med långa mothakar och tvära kanter, ca 4 cm lång. Källa: *Historiska Museets samling, Wyszomirska et al. 1999:76*

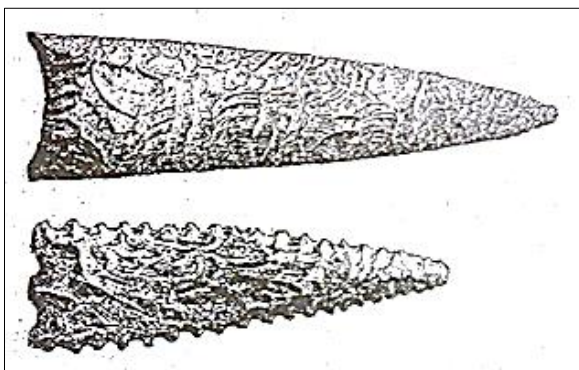

Fig. 5 Två flintspjultpetsar, den överst är vanlig, ca 15 cm lång, och den undre är grovtandad, ca 12 cm lång. Källa: *Wyszomirska et al. 1999:77*

Fig. 6 Skedformig flintskrapa (Föremål 420353. SHM 33240 (F13)) Källa: *Historiska Museets samling*

Flintskrapan är gjord av stora avslag eller spån med en kraftig retusch på ena sidan. Till formen liknar den en sked och typen kallas för skedformig skrapa (fig. 6) (Wyszomirska et al. 1999:13).

Flintdolkarna är flathuggna och de indelas vanligen i sex olika typer, I-VI (fig. 7), varav de fem första anses tillhöra perioden senneolitikum medan den sjätte dateras till bronsålder period I. De har en lansett- eller fiskstjärtsform, och typerna I-III ses vara bredast över bladet, medan typerna IV-VI är som bredast på handtaget vid övergången till bladet. (Wyszomirska et al. 1999:13) Flintdolken anses vara en efterhärming av dolkarna i metall (Stensköld 2004:66).

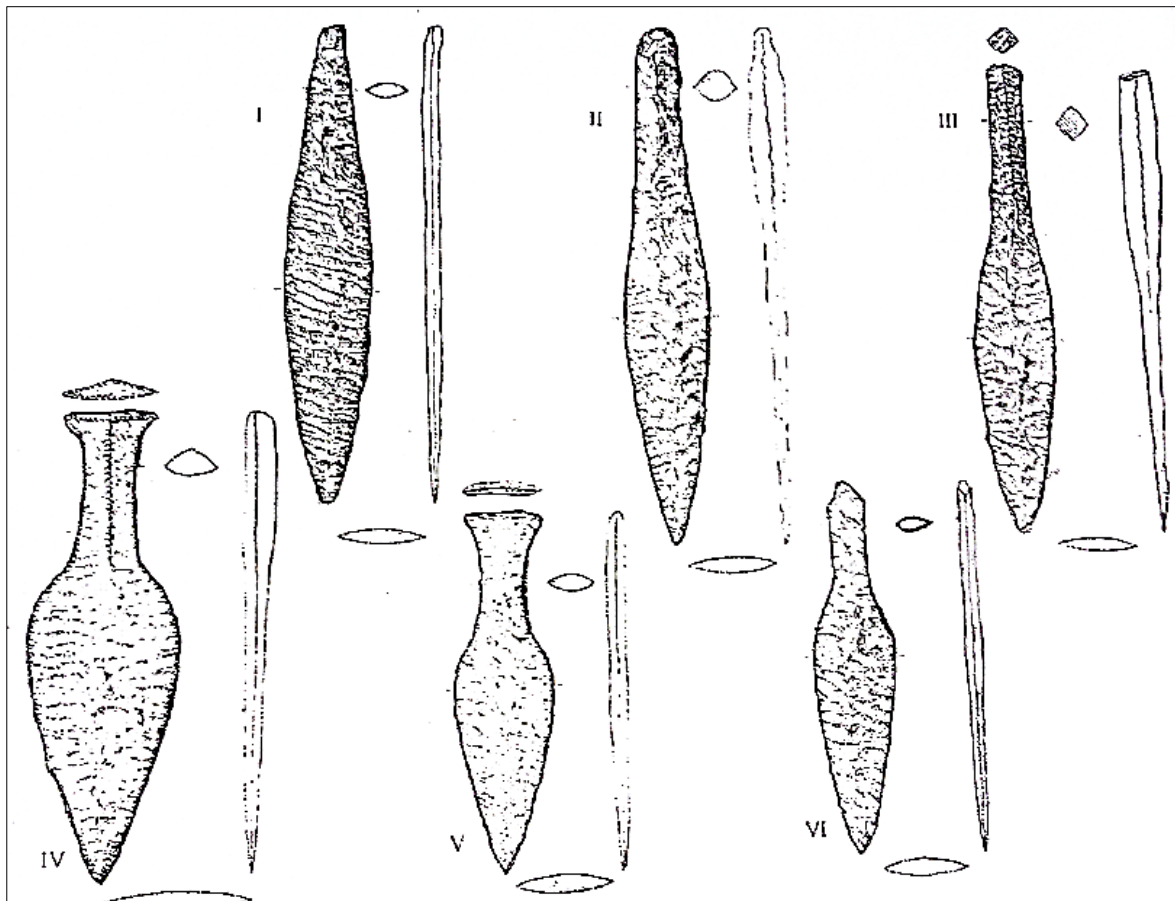

Fig. 7 Flintdolkstyper I-VI,

Längderna I: ca 21 cm, II: ca 24 cm, III: ca 22,5 cm, IV: ca 19,5 cm, V: ca 15 cm, VI: ca 16,5 cm

Källa: Wyszomirska et al. 1999:76

Skifferhänge är ett mejselformat/rektangulärformat hänge av skiffer med en platt och fyrkantig bas. I basen ses ett vågrätt hål under dess kant (fig. 8), och vissa har även ett genomborrat lodrätt hål genom basen (fig. 8). En del skifferhängen är även ornerade, men de påträffade i Sydsverige är i högre utsträckning ornerade jämfört med resten av det nordiska området. I övriga Europa förekommer endast ornerade hängen (Wyszomirska et al. 1999:13, Stensköld 2004:73). Hängena anges ofta vara smycken, men det har även föreslagits vara en vidareutveckling av de enkla slip- och polerstenarna av skiffer eller sandsten, vilka tros ha använts vid polering av slipade flintyxor (Stensköld 2004:73).

Under senneolitikum fanns även ledartefakten pilskaftsglättare. En pilskaftsglättare är tvådelad med ett spår i mitten, och tros ha använts för att glätta pilskaft av trä (fig. 9). (Wyszomirska et al. 1999:13)

Fig. 8 Till vänster ₁ ett ornerat skifferhänge. Till höger ₂ tre olika ornerade skifferhängen, ca 6 cm långa, med hål även lodrätt genom basen
 Källa: *UV-syd, Wyszomirska et al. 1999:75*

Fig. 9 Pilskaftsglättare GAM:17666
 Källa: *Göteborgs Stadsmuseums samling*

2.1.2 Ledartefakter i metall

Flatyxan av koppar (fig. 10) kan enligt Vandkilde indelas i två huvudgrupper, där grupp två anses vara den som tillhör den senneolitiska perioden. Inom grupp två är kopparhalten i yxorna av medium till hög renhetsgrad. De förekommer relativt frekvent i depositioner i eller nära gravhögar, men det sker en markant ökning av fyndantalet i våtmarker (Vandkilde 1996:178ff).

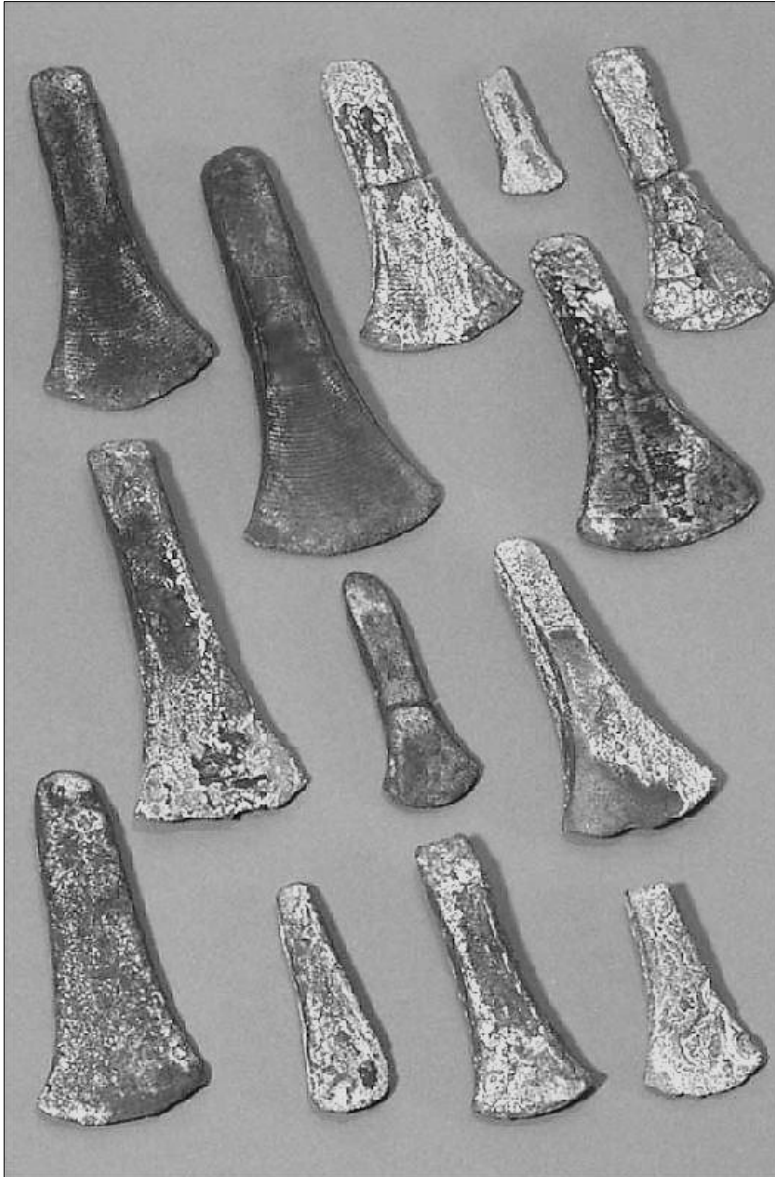

Fig. 10 Flatyxor (den längsta ca 13 cm och den kortaste ca 9 cm) och kantyxor (den längsta ca 18 cm och den kortaste ca 5,5 cm lång) av koppar samt brons, Pilefynd
Källa: Historiska Museets samling

Merparten av de enkla/primitiva kantyxorna av koppar och brons (fig. 10), klass A, härstammar enligt Vandkilde ifrån andra delen av den senneolitiska perioden. Ifrån denna perioddel härstammar även kopparmejseln typ A, samt det triangulära dolkbladet och den metallskaftade dolken med triangulärt blad av brons (Vandkilde 1996:191ff).

Dolkstav med tånge av koppar, (fig. 12) har en avlång nästan svärdliknande form med en tungliknande utformning vid dolkens bas, där det troligen har suttit fast ett handtag av annat material (Vandkilde 1996:180f).

Få smycken av metall har hittats från denna tidsperiod, men små kopparsmycken som enkla armringar, spiralformade fingerringar liksom den s.k. nopperringen och nålar (fig. 11) har

återfunnits som gravfynd (Vandkilde 1996:181f). Det förekommer även smycken i form av öppna ovala ringar, vilka är tillverkade i en solid brons- eller kopparstång. Ändarna är antingen en aning rundade eller har ett skarpt avhugget slut, och det finns exempel med ändrar med vida mellanrum men även exempel där ändarna nuddar varandra. De förekommer både dekorerade och odekorerade (Vandkilde 1996:204).

Halberds-klingan (fig.13) är tillverkad i låghaltigt kopparmaterial och tros ha varit fäst i ett långt trähandtag. Enligt Vandkilde kan den indelas i fyra olika typer utifrån form, metallanalys och ursprung (Vandkilde 1996:193ff).

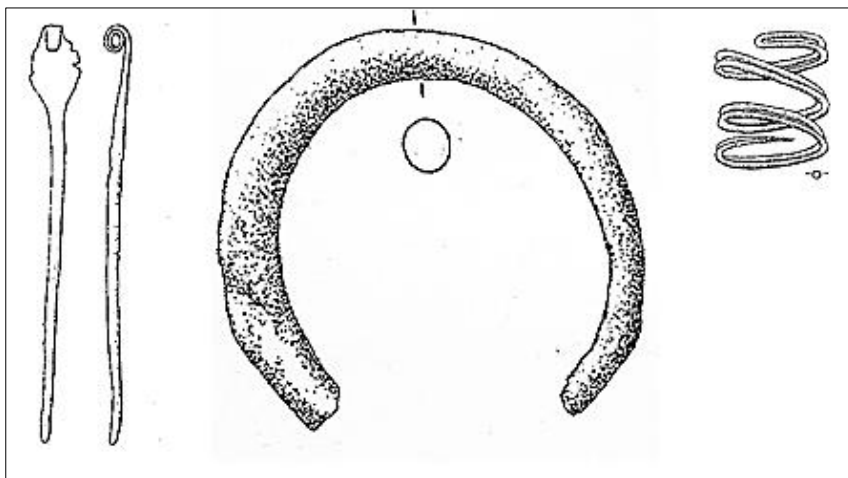

Fig. 11 Från vänster: nål, arming och spiralformad ring av koppar (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilderna)
Källa: Vandkilde 1996:182ff

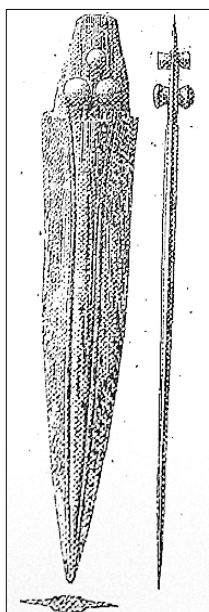

Fig. 12 Dolkstav med tånge. Dolkstaven på bilden är gjord av brons, men den senneolitiska var gjord av koppar (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilden)
Källa: Håkansson et al. 1999:4

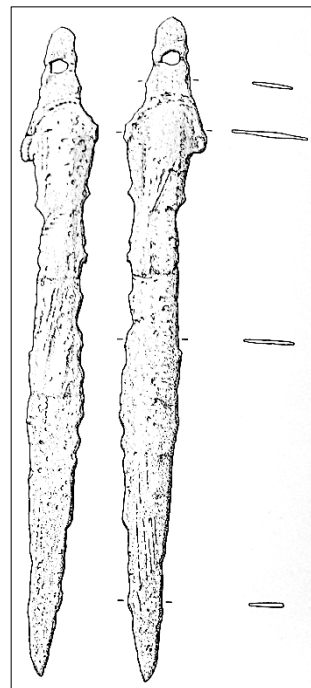

Fig. 13 Halberds-klinga av koppar (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilden)
Källa: Vandkilde 1996:195

2.2 Analytisk materialredovisning av senneolitiska depåer

Min materialstudie resulterade i sammanlagt sexton senneolitiska depåer (tabell I och appendix III). Av de sexton senneolitiska depåerna hittas flintskära på åtta av dessa fördelat på fem socknar³. Skäran är den artefakt som är vanligast förekommande om man även räknar med de depåerna daterbara till både den senneolitiska perioden och bronsålder period I, vilket jag går in på mer längre ner i nästa stycke. Flintskärorna är i likhet med pil- och spjutspetsarna flathuggna. De är tillverkade av spån, och har en halvmåneliknande formation med en mer eller mindre rak egg (fig. 14). Flintskärorna har tolkats vara fastsatta i ett träskaff och använts för avskärning av växtfibrer (Wyszomirska et al. 1999:13).

Enligt Karsten har flera forskare betonat möjligheten att utforma en grov typologisering av flintskärorna, vilket han menar inte är sannolikt då samma former figurerar under både senneolitikum och äldre bronsåldern (Karsten 1994:78f). Detta innebär i nuläget att flintskäran i sig inte kan ses som en ledartefakt för någon av de enskilda perioderna enligt min mening, utan mer som en övergripande indikation på datering till senneolitikum och äldre bronsåldern. Detta innebär att de depåer som endast innehåller flintskäror ingår i de depåerna med ” datering till både SN och BÅ I⁴”, markerat som *kursiv och fet* i tabellen (tabell I och appendix III).

Fig. 14 Två flintskärar, där den till vänster ₁ (Föremål 95486. SHM 14209) har en mer rak egg, medan den till höger ₂ (Föremål 113978. SHM 7331:1007) har en mer konkav egg.

Källa: Historiska Museets samling

³ Fosie sn (2 depåer), Lockarp sn (2 depåer), gränsen mellan Lockarp sn och Oxie sn (2 depåer), Glostorp sn (1 depå) samt Tygelsjö sn (1 depå).

⁴ SN förkortning för senneolitikum, BÅ I förkortning för bronsålder period I

Tolv av depåerna i mitt samlade material är kombinationsdepåer enligt Karstens definition, vilket innebär att det är två eller flera olika föremålstyper. Enligt honom kan termen kombinationsdepå även innebära skillnader i material som t.ex. flinta eller brons, om de är använda eller oanvända, typologiska skillnader där en flintdolk av typ I ses som annorlunda mot en flintdolk av typ II etc. (Karsten 1994:20). Fyra av de totalt sexton senneolitiska depåerna är dock entypsdepåer, varav tre⁵ av dessa innehöll flintskärar. Den fjärde⁶ entypsdepån innehöll flintdolkar av typ I. Få av de tolv kombinationsdepåerna innehöll vad jag i tabellen kallar för *Övrigt*, vilken omfattar fyndkategorierna keramik/bränd lera, träkol och ben.

Generellt kan man säga att de depåer, nr 2, 5 och 6 i tabell 1 och appendix III, vilka har bred vidd av olika föremålstyper även inkluderar föremålskategorierna av odaterbar karaktär. Dessa innehöll även, tillsammans med depån Hindby mosse, de artefakter som är typiska för äldre stenåldersperioder. Inom denna grupp med andra perioders ledartefakter (*AP L*) ingår yxorna; slipad, tunnackig flintyx, förarbete av kärnyxa samt slipad/oslipad, håleggad flintyx. Det ingår även oslipad, tjockackig flintmejsel, skivborr i flinta samt skivskrapa i flinta. Det är även övervägande stolphål/gropar/brunnar inom en boplatsyta som innehåller fyndkategorin avslag samt fynd från spalten *Övrigt* i tabellen.

Näst vanligast är tjockackig bredeggad flintyx vilken förekommer på fyra olika depåer fördelat på fyra socknar⁷. Enkel skafthålsyx förekom på tre olika depåer fördelat på tre socknar⁸, och i två av dessa depåer tillsammans med den näst vanligaste artefakten tjockackig bredeggad flintyx. I den tredje depån med skafthålsyxor, i Husie socken, ses den enda depån innehållande en pilspets.

Flintdolkar förekom i tre olika depåer fördelat på tre socknar⁹. I två av dessa tre depåer, i Fosie sn, återfanns flintdolkar av typ I samt ett förarbete till flintdolk, och i den tredje depån, i Fosie IV på gränsen mellan Lockarp sn och Oxie sn, hittades en flintdolk av typ III.

⁵ Glostorp sn, Lockarp sn samt Tygelsjö sn.

⁶ Fosie sn.

⁷ Fosie sn (2 depåer), Glostorp sn (1 depå) samt gränsen mellan Lockarp sn och Oxie sn (1 depå).

⁸ Fosie sn (1 depå), Glostorp sn (1 depå) samt Husie sn (1 depå).

⁹ Fosie sn (2 depåer) samt gränsen mellan Lockarp sn och Oxie sn (1 depå).

De metallföremål som dykt upp i mitt material härstammar alla från depåfyndet från Pile nr 1 i Tygelsjö socken, och består av totalt trettiofyra föremål. Majoriteten av det totala antalet av tretton metallyxor var kantyxor av brons, tio stycken, men det fanns även en kantyxor av koppar samt två flatyxor av koppar. Förutom yxorna återfanns där även bronsdolkar, bronsgreppungedolkar, bronsdolkblad, bronsstavar samt armband och fingerringar i brons. I min tabell över depåer, (tabell 1 och appendix III), ses föremålstyperna inom Pile nr 1 härstamma från bronsålder period I. Fyndets sammansättning, de tio tennfattiga bronsyxorna av Pile-typ samt ett likartat depåfynd i Danmark ses vara betydande indikationer bakom att depån ändå bör dateras till senneolitikum (Burenhult 1999:379).

Utifrån vad jag nu kan utläsa innehöll depån inga artefakter av annat material än metall. Inte heller verkar det ha funnits keramik, träkol eller benmaterial. En förklaring till detta kan vara att metallföremålen var det enda som noterades och registrerades vid tidpunkten för fyndet, år 1864, och att eventuella stenföremål eller andra artefakter antingen inte noterades eller kopplades samman med de storslagna föremålen av koppar och brons. Sannolikheten att man noterade eventuella keramikskärvor, djurben eller träkol kan nog ses som låg. En annan förklaring kan vara att det inte har framkommit i den litteratur som jag har behandlat. Det går heller inte att utesluta möjligheten att det faktiskt inte fanns mer fynd än de som presenteras.

Av det totala antalet av sexton senneolitiska depåer innehöll endast en depå artefakter av metall, och den innehöll flertalet av ledartefakterna ifrån denna period. Den innehöll dock inga artefakter av sten eller andra föremålstyper som t.ex. keramik. Av de övriga femton senneolitiska depåerna innehöll de uteslutande artefakter av sten, och endast fem av dessa sexton innehöll övrigt material i form av keramik/bränd lera, ben eller träkol. I stort sett alla ledartefakterna i sten finns representerade i depåtabeln, med undantag för exempelvis skifferhänget vilken ses som ett typiskt gravföremål och behandlas i nästa kapitel 2.3 *Analytisk materialredovisning av senneolitiska gravar.*

SN	Depåer	STEN										METALL				ÖVRIGT																								
		SN L		EJ L					AP L			SN L	BÅ I L																											
		Skärhålsyxa	Tjockknackig breddeggad yxa	Pilspeets	Slädfornig skrapa	Dolk I-V	Kärna/knuta	Eldslagning/sfintia	Knacksten	Underlaggare till handkvarn, errant	Skällgroppen	Avslag (brända & obrända)	Spån/Spånkniv	Skära	Borr	Omluggat flintredskap	Dolkföarbete	Odelinerbara föremål	Oslipad tjockknackig mejsel	Slipad tunnackig yxa	Skivbort	Skivskrapa	Slipad hålledd yxa	Kämyxa, förarbete	Oslipad hålledd yxa	Flataxa, koppar	Kämyxa, koppar	Dolkblad brons	Bronsgreppning edolkar	Stavar, brons	Kämyxa, brons	Ringar, brons	Armringar, brons	Keramikk/bränd lera	Ben	Trakol				
1. Hindby mosse					X											X		X																						
2. Kv. Benkammen, tomt 10: 122						X	X		X				X ₁							X	X															X	X			
3. Hindby by		X	X										X						X																					
4. Fosie IV: 756			X								X																													
5. Fosie IV: 741									X				X				X ₂				X		X													X	X	X		
6. Fosie IV: 740					X	X		X ₃			X	X	X	X			X ₄																			X	X			
7. Hindbygården					X																																			
8. Fjärdingslöf nr 2		X	X																																					
9. Glostorp													X																											
10. Lockarp delomr.6: A2451									X						X																							X		
11. Robotskjutfältet 14A-B		X	X																																					
12. Lockarp													X																											
13. Tygelsjö													X																											
14. Pile nr 1																										X	X	X	X	X	X	X	X	X						
15. Kv. Benkammen: 117					X ₅						X		X																									X		
16. Kv. Anten		X							X																															
BÅ I																																								
17. Lockarp 7D-E: A59574						X					X																													

x₁ Förarbete till skära

x₂ Sten med skåra, borrh

x₃ Fragmenterad

x₄ Skrapor, fragmenterad och slipad yxegg

x₅ Endast noterad som skrapa så kan vara av annan typ

Fosie sn
Glostorp sn
Lockarp sn
Husie sn
Oxie sn
V. Klagstorp sn
Tygelsjö sn
Lockarp och Oxie sn

Tabell 1: Depåer från senneolitikum och bronsålder period I

Spalten till vänster i tabellen listar de 17 olika depåerna från min materialstudie, och är färgkodade enligt vilken socken de tillhör (se färgskalan direkt vänster om denna textruta). Den övre spalten är först indelad i de olika materialtyperna sten, metall och övrigt. Dessa indelas i underkategorierna SN L (senneolitiska ledartefakter), EJ L (ej ledartefakter), AP L (andra perioders ledartefakter) och BÅ I L (bronsålder I ledartefakter). Inom dessa underkategorier listas de tillhörande artefakterna vilka markeras med ett x ifall de ingått i en av depåerna listade på vänster sida. En del av dessa x har en ytterligare markering i form av en siffra, t.ex. x₁, vilket innebär att denna post förklaras mer i listan under tabellen.

För större format av tabell se appendix III

2.3 Analytisk materialredovisning av senneolitiska gravar

Min materialstudie resulterade i sammanlagt fjorton senneolitiska gravlokaler innehållande totalt tjugoåtta gravar (tabell 2 och appendix IV). De flesta gravar innehöll en kombination av olika föremålstyper, men tolv av det totala antalet tjugoåtta gravarna hade endast en gravgåva. Intressant är att av åtta utav de tolv gravarna med endast en gravgåva, bestod den enskilda gravgåvan av en flintdolk.

Den absolut vanligaste föremålskategorin är flintdolkarna med sjutton stycken i femton gravar på åtta gravlokaler fördelat på fem socknar¹⁰. Den vanligast förekommande flintdolkstypen var typ I med tolv stycken, och utöver det fanns det fyra flintdolkar av typ II samt en dolk som inte gick att typbestämma. Intressant är att det inte förekom några senare typer av flintdolkar utan att de alla var av de tidigare typerna. Det fick mig att fundera på om det finns en koppling mellan flintdolkstyp och gravsätt, vilket jag diskuterar inom kapitel 2.3.1 *Spår av övergång i de senneolitiska gravarna*.

Den näst vanligaste föremålskategorin är skifferhänget, vilket är en artefakt som inte alls finns i depåmaterialet utan påträffas främst som gravfynd. 217 av de 225 registrerade skifferhängena i Skåne är gravfynd, och endast åtta är tolkade som depåfynd där samtliga tillhör kategorin enkelfynd (Karsten 1994:91, Stensköld 2004:73). I min materialstudie återfanns det totalt sju skifferhängen i sju gravar på fem gravlokaler fördelat på fyra socknar¹¹. Ingen av dem var ornerade. Inom två fyndplatser har det registrerats fynd av skifferbryne, vilket är en artefakt som jag inte kan lokalisera utan misstänker att det är detsamma som skifferhänge fast den namngetts annorlunda. I tabellen över gravar från senneolitikum och bronsålder period I, tabell 2 och appendix IV, är de medtagna utifrån rapporternas benämning som skifferbryne.

Spjutspetsarna av flinta samt flintavslag och spån var de efter skifferhänget vanligast förekommande föremålsgrupperna. En av spjutspetsarna kan däremot alternativt vara en flintdolk, men om man utgår från att det är en spjutspets samt inräknar förarbetet av spjutspets

¹⁰ På gränsen mellan Lockarp sn och Oxie sn (1 grav), Husie sn (3 gravar), Fosie sn (8 gravar), Lockarp sn (1 grav) samt Västra Klagstorp sn (2 gravar).

¹¹ Husie sn (2 gravar), Fosie sn (3 gravar), Lockarp sn (1 grav) samt Västra Klagstorps sn (1 grav).

återfanns det totalt fyra spjutspetsar av flinta i fyra gravar på fyra gravlokaler fördelat på tre socknar¹².

Föremålskategorin avslag och spån förekommer i fyra gravar på fyra olika gravplatser fördelat på tre socknar¹³. På de två gravplatserna inom Oxie socken och Västra Klagstorp socken återfanns det endast avslag, två avslag på vardera gravplats. På den ena gravplatsen i Husie socken återfanns det endast ett spån, medan det på det andra fanns både avslag och spån. Enkel skafthålsyxa, pilskafthålsyxa och skedformig skrapa hittades på vardera två gravplatser, men inte tillsammans.

Till skillnad från de senneolitiska depåerna är flintskäran en av de minst förekommande artefakterna, och endast en grav inom Oxie socken innehöll flintskära. Föremålskategorin pilspetsar är också en föremålskategori som avviker betydligt i jämförelse med de senneolitiska depåerna, där de endast fanns ett depåfynd men hela sju gravar på sex gravlokaler fördelat på fem socknar¹⁴.

Av de fjorton gravlokalerna daterade till senneolitikum innehöll alla artefakter av sten men ingen innehöll några artefakter av metall. Förekomsten av övrigt material, i form av främst keramik, är betydligt vanligare i gravmaterialet i jämförelse med depåmaterialet. Med undantag för den tjockackiga och bredeggade yxan så förekommer samtliga ledartefakterna av sten i gravmaterialet.

2.3.1 Spår av övergång i de senneolitiska gravarna

Av de tjuugoåttan senneolitiska gravarna i mitt material var endast två av dem hällkistgravar och resten flatmarksgravar. Den ena av två hällkistgravarna och endast två av flatmarksgravarna innehöll en flintdolk av typ II. De två flatmarksgravarna låg parallellt med varandra inom samma gravplats i Fosie socken (nr 16 & 17 i appendix I), och i den flatmarksgraven som innehöll skelettresten låg individen utsträckt på rygg med huvud i Ö. Båtgraven i Gyllins trädgårdar (nr 7 i appendix I) innehöll även den en förmodad flintdolk av typ II tillsammans med en flintdolk av typ I, och de två individerna i denna grav låg i utsträckt ryggläge med

¹² Husie sn (2 gravar), Fosie sn (1 grav) samt Lockarp sn (1 grav).

¹³ Husie sn (2 gravar), Västra Klagstorp sn (1 grav) samt Oxie sn (1 grav).

¹⁴ Fosie sn (1 grav), Husie sn (2 gravar), Lockarp sn (2 gravar), Oxie sn (1 grav) samt Västra Klagstorp sn (1 grav).

huvud i Ö. Den enda avvikande gravplatsen är gravplatsen i Västra Klagstorps socken (fig. 16, nr 26 & 27 i appendix I), där individerna är återfunna i liggande hockerställning vilket är mer synonymt med stridsyxegravarna men till följd av flintdolkarna av typ Ib dateras de istället till senneolitikum.

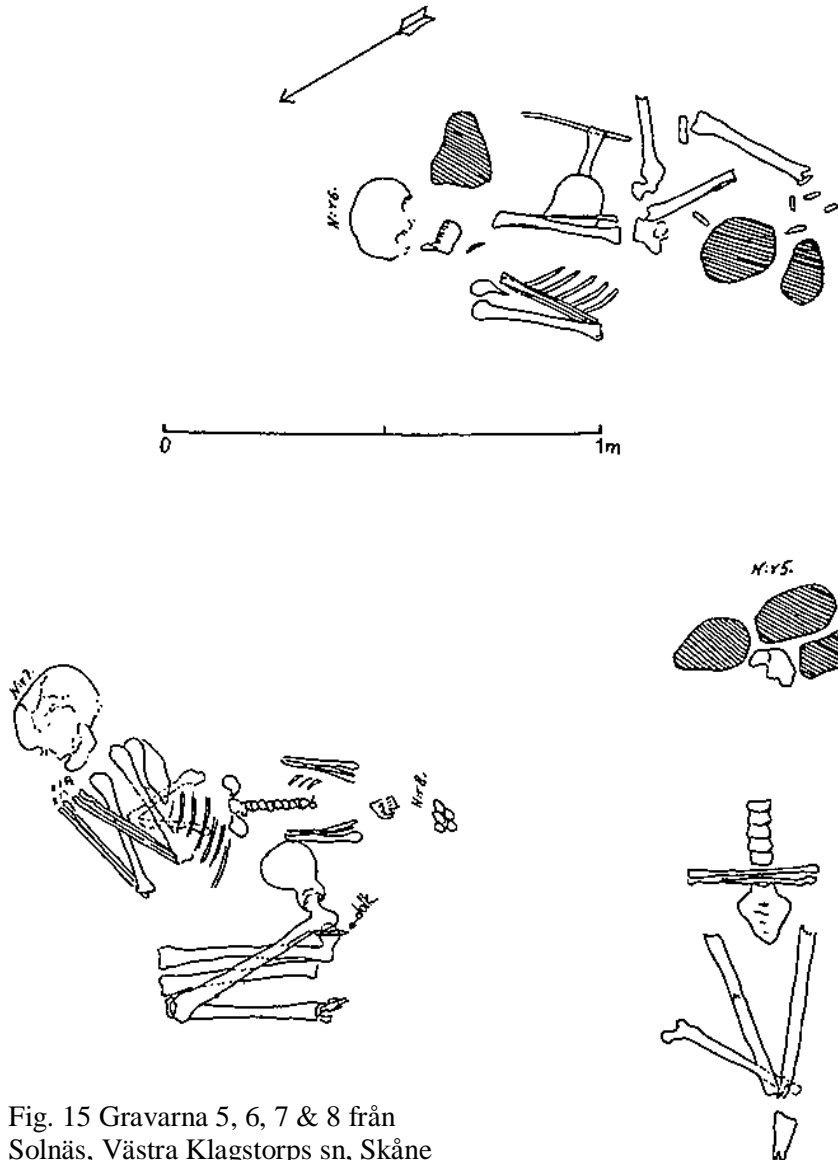

Fig. 15 Gravarna 5, 6, 7 & 8 från Solnäs, Västra Klagstorps sn, Skåne
Källa: Stensköld 2004:202

Doktoranden Anna Tornberg undersöker gravar från senneolitikum och bronsålder period I i sitt avhandlingsarbete, och har i sitt material påträffat gravar av liknande karaktär, t.ex. Snorthög i Lilla Isie socken där skelettets position, i form av hockerställning, indikerar att det är en stridsyxegrav men gravgåvan, i form av en flintdolk typ I, indikerar att det är en senneolitisk grav. Tornberg tror att dessa gravar indikerar en övergångsfas mellan stridsyxekultur och senneolitikum, eftersom det är en blandning av två tidstypiska attribut (Tornberg muntl.).

SN	Gravar	STEN										METALL		ÖVRIGT						
		SN L					EJ L					BÅ I L	EJ L		Keramik	Djurben	Barnsenspårta			
		Skärhålsöxa	Skifferhänge	Pilspets	Dolk I-V	Stedformlig skrapa	Vanlig/ Grovrandad spjutspets	Pilskärts-glättare	Slipsten av sandsten	Avslag/ spån	Skära	Skifferbyrne	Eidsågningsrifflinca	Dolk VI				Nål, brons	Båthake, brons	
1. Fosiehögen anl.17				X		X ₁													X	
2. Fosiehögen anl.6					X															
3. Fosie IV					X															
4. Gyllins trädgårdar: IV				X																
5. Gyllins trädgårdar: V					X		X													
6. Gyllins trädgårdar: I			X	X																
7. Gyllins trädgårdar: VI			X		X															
8. Kv Tannhäuser: I					X	X													X	
9. Kv Tannhäuser: III			X				X													
10. Kv Tannhäuser: IIIb					X															
11. Kv Tannhäuser: VII			X		X															
12. Kv Tannhäuser: VIIb					X															
13. Kv Tannhäuser: XIII																			X	
14. Kv Tannhäuser: XIV					X															
15. Kv Bronsyxan		X																		
16. Kv Dubbelknappen: 10					X															
17. Kv Dubbelknappen: 11			X		X														X	
18. Erlandsro								X		X										
19. Kvarnby											X									
20. Toftanäs: A11126					X															
21. Toftanäs: A11130										X									X	X
22. Toftanäs A12450							X ₂			X									X	
23. Lockarp		X	X	X																
24. Kv Benkammen				X	X		X ₃	X											X	
25. Jägersrovägen Anl.9				X						X	X		X						X	X
26. Solnäs 1917				X															X	
27. Solnäs 1928-1929: I					X															
28. Solnäs 1928-1929: II			X		X															
BÅ I																				
29. Kvarnby Hög I														X		X				
30. Kvarnby Hög II															X					

x₁ Det ingår ev. en odefinierbar skrapa

x₂ Spjutspetsen kan alt. vara en flintdolk

x₃ Förarbete av spjutspets

Tabell 2: Gravar från senneolitikum och bronsålder period I

Spalten till vänster i tabellen listar de 30 olika gravarna från min materialstudie, och är färgkodade enligt vilken socken de tillhör (se färgskalan direkt vänster om denna textruta). Den övre spalten är först indelad i de olika materialtyperna sten, metall och övrigt. Dessa indelas i underkategorierna SN L (senneolitiska ledartefakter), EJ L (ej ledartefakter) och BÅ I L (bronsålder period I ledartefakter). Inom dessa underkategorier listas de tillhörande artefakterna vilka markeras med ett x ifall de ingått i en av gravarna listade på vänster sida. En del av dessa x har en ytterligare markering i form av en siffra, t.ex. x₁, vilket innebär att denna post förklaras mer i listan under tabellen.

För större tabell se appendix IV

Fosie sn
Glostorp sn
Lockarp sn
Husie sn
Oxie sn
V. Klagstorp sn
Tygelsjö sn
Lockarp och Oxie sn

3. Bronsålder period I

I förra kapitlet behandlade jag den senneolitiska periodens ledartefakter, och därefter presenterade jag min analys av min materialstudie utifrån kontexterna depåer samt gravar. Detta kapitel kommer ha samma upplägg, där jag först avser att behandla bronsålder period I:s ledartefakter som kan förekomma i gravarna från bronsålder period I respektive depåerna från bronsålder period I. Genom att jag presenterade periodens generella ledartefakter ges en bild över vilka föremål som kan förväntas att återfinnas i en materialstudie som den jag har genomfört, och även fungera som en analytisk bas för diskussion om förekomsten av dessa ledartefakter inom kontexterna gravar och depåer samt om det ses några skillnader i förekomsten mellan dessa två kontexter.

Därefter presenterar jag min analys av min materialstudie från de valda socknarna i Malmöområdet, där föremålstyperna sätts in i kontexterna depåer samt gravar, och diskuteras/analyseras utifrån dessa. Vilka av dessa artefakter från bronsålder period I påträffades egentligen i mitt material, och vad kan de påträffade artefakterna ge för indikationer om den bakomliggande mentaliteten i förhållande till råmaterialen?

3.1 Föremålstyper

Under perioden bronsålder period I finns ett antal ledartefakter, och jag kommer att presentera dem uppdelat på ledartefakter i sten samt ledartefakter i metall. Urvalet av ledartefakter i metall baseras i detta kapitel främst på bildkompendium över bronsåldern, sammanställt av arkeologiska institutionen i Lund (Håkansson et al. 1999), men den kompletteras i viss mån av Vandkildes bok *From Stone to Bronze* (1996). Anledningen till att jag i detta stycke valt att utgå från ett kompendium istället för boken är dels att kompendiet är av senare publiceringsdatum och dels för att det bör vara mer kopplad till det skånska materialet. Nackdelen med detta förfaringssätt är att informationen om artefakterna är betydligt mer knapphändig i kompendiet än i boken vilken resulterar i en mindre informativ beskrivning, men jag anser ändå att informationen är tillräcklig för uppsatsens syfte.

3.1.1 Ledartefakter i sten

En av periodens ledartefakter anses vara flintdolken av typ VI (fig. 7), vilken karakteriseras av ett trekantigt eller hjärtformat blad och är som bredast precis under handtaget. Handtaget är rakt utan de utåtpekande kanterna vid skaftänden som ses i typen innan, typ V, och de är ofta något grovt förarbetade och det utan parallellhuggning. Det ses ofta spår på handtaget efter nyttjande som eldslagingssten (Vang Petersen 1999:134).

Flintskäran är en stenartefakt vilken förekommer i bronsålder period I:s arkeologiska material, men eftersom ingen typologisering har kunnat utformas kan flintskäran i nuläget endast ses som en gemensam ledartefakt för senneolitikum och bronsålder period I (Karsten 1994:78f).

3.1.2 Ledartefakter i metall

Det finns en hel del ledartefakter i metall under bronsålder period I. Enligt det sammanställda bildkompendium finns det fyra olika svärdstyper, där två är svärd med helgjutet fäste fast med några stilistiska skillnader, där den ena troligen är av Valsömagletyp. De andra två svärdstyperna är ett grepplattesvärd och ett krumsvärd (fig. 16) (Håkansson et al. 1999:3, Vandkilde 1996:236).

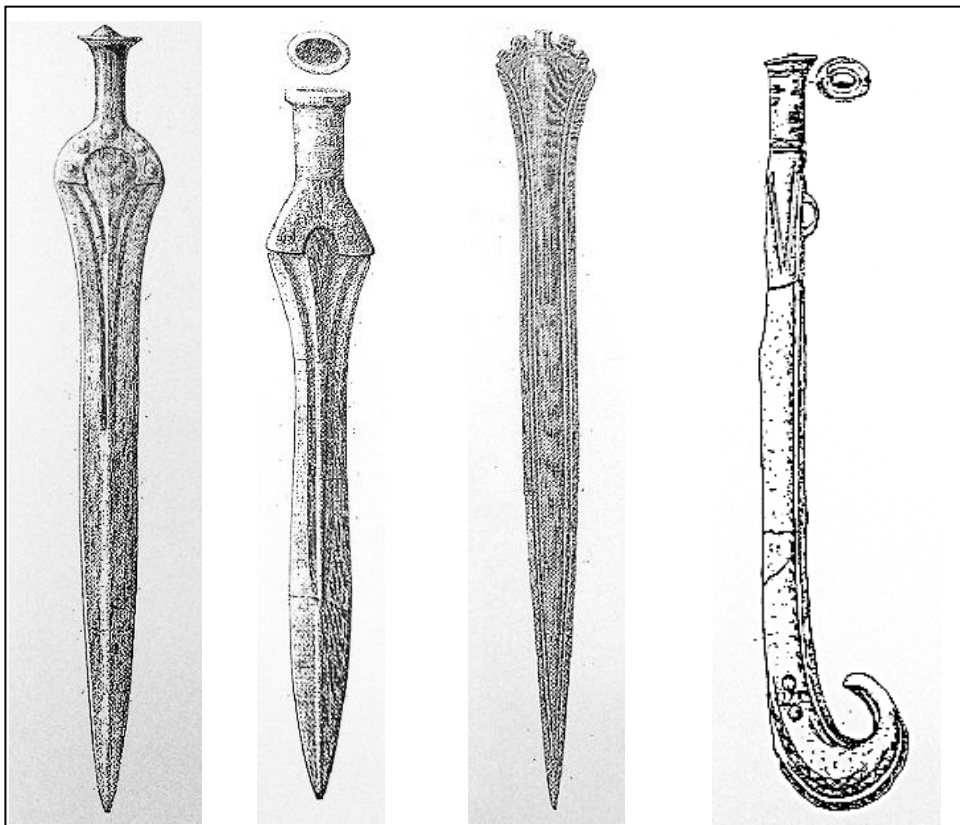

Fig. 16 Från vänster:
Två svärd med
helgjutet fäste, ett
grepplattesvärd
och ett krumsvärd
(storlek kan ej ges
eftersom ingen skala
gavs till bilderna)
Källa: Håkansson et
al. 1999:3

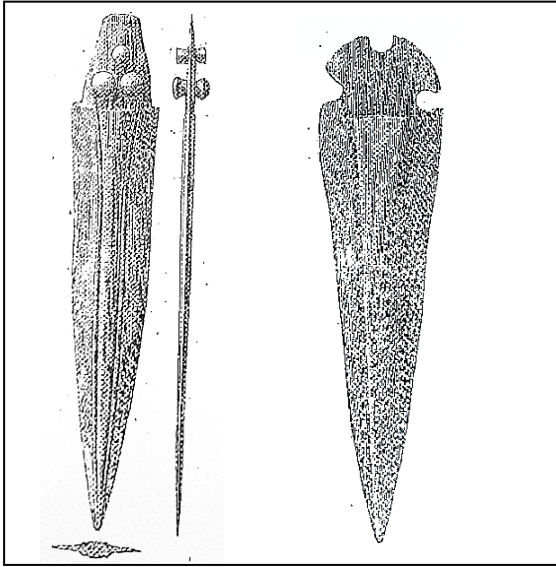

Fig. 17 Två dolkstavar (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilderna) Källa: Håkansson et al. 1999:4

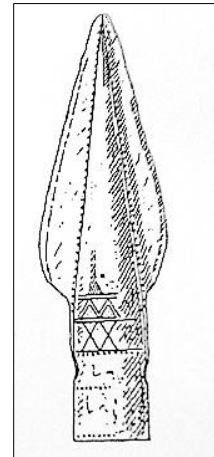

Fig. 19 Spjutspets av Bagertyp (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilden) Källa: Håkansson et al. 1999:4

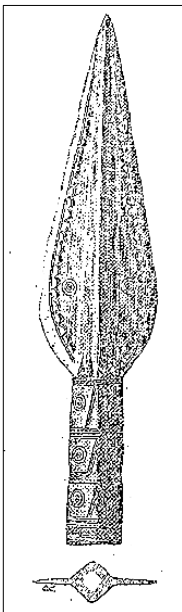

Fig. 18 Spjutspets av Valsömagletyp (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilden) Källa: Håkansson et al. 1999:4

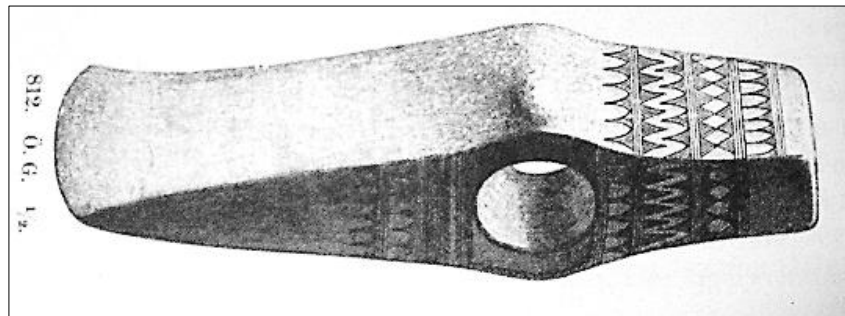

Fig. 20 Fårdrupsyx (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilden) Källa: Stensköld 2004:72

Det återfinns även två ledartefakter i form av dolkstavar, vilket enligt Karsten är en sällsynt typ av metallföremål (fig. 17) (Karsten 1994:90, Håkansson et al. 1999:4).

De två tidstypiska spjutspetsarna är den av Bagerptyp (fig. 19) och den av Valsömagletyp (fig. 18). Bagerptypen är mellan 10,5 – 13 cm lång med nithålen nära bladet samt ofta dekorerad med geometriska fårderupsliknande mönstret. Spjutspetsen av Valsömagletyp är i de flesta fallen längre än Bagertyp samt har en något annan formation och ornamentik. Det finns dock undantag där de återfinns av samma längd och ornamentik som Bagertypsspjudet (Håkansson et al. 1999:4, Vandkilde 1996:213, 233).

Det finns även en skafthålsyxan av typen Fårdrupsyxan (fig. 20), och dess likhet med den enkla skafthålsyxan har poängterats av flertal forskare enligt Stensköld (Stensköld 2004:71). I likhet med de enkla skafthålsyxorna av bergart har Fårdrupsyxan ett rektangulärt tvärsnitt samt en plan över- och undersida. Skillnader dem emellan kan ses i dess utbredning, där Fårdrupsyxan förekommer främst i Danmark och Skåne medan den enkla skafthålsyxan ses mer frekvent i området norr om detta område (Stensköld 2004:71). Med undantag för två enkla skafthålsyxor av sten funna i Danmark (Lomborg 1973:72), ses även skillnad i att den enkla skafthålsyxan inte är ornerad. Den enkla skafthålsyxan tros även till viss del ha använts som arbetsyxan, vilket inte är sannolikt för Fårdrupsyxan (Stensköld 2004:71). Det finns dock en skafthålsyxan av fårderuptyp i den arkeologiska institutionens studiesamling på Lunds universitet, vilken uppvisar tydliga spår av användning (Nilsson muntl.).

Den artefakten med flest typvarianter är kantyxan, med sex olika typer; låga kanter, höga kanter, av Pile-typ, av mellaneuropeisk-typ, italiensk-typ samt engelsk-typ (fig. 21) (Håkansson et al. 1999:5).

Den sista ledartefakten av metall tillhörande perioden bronsålder period I är flatyxan av brons (fig. 10) (Håkansson et al. 1999:5).

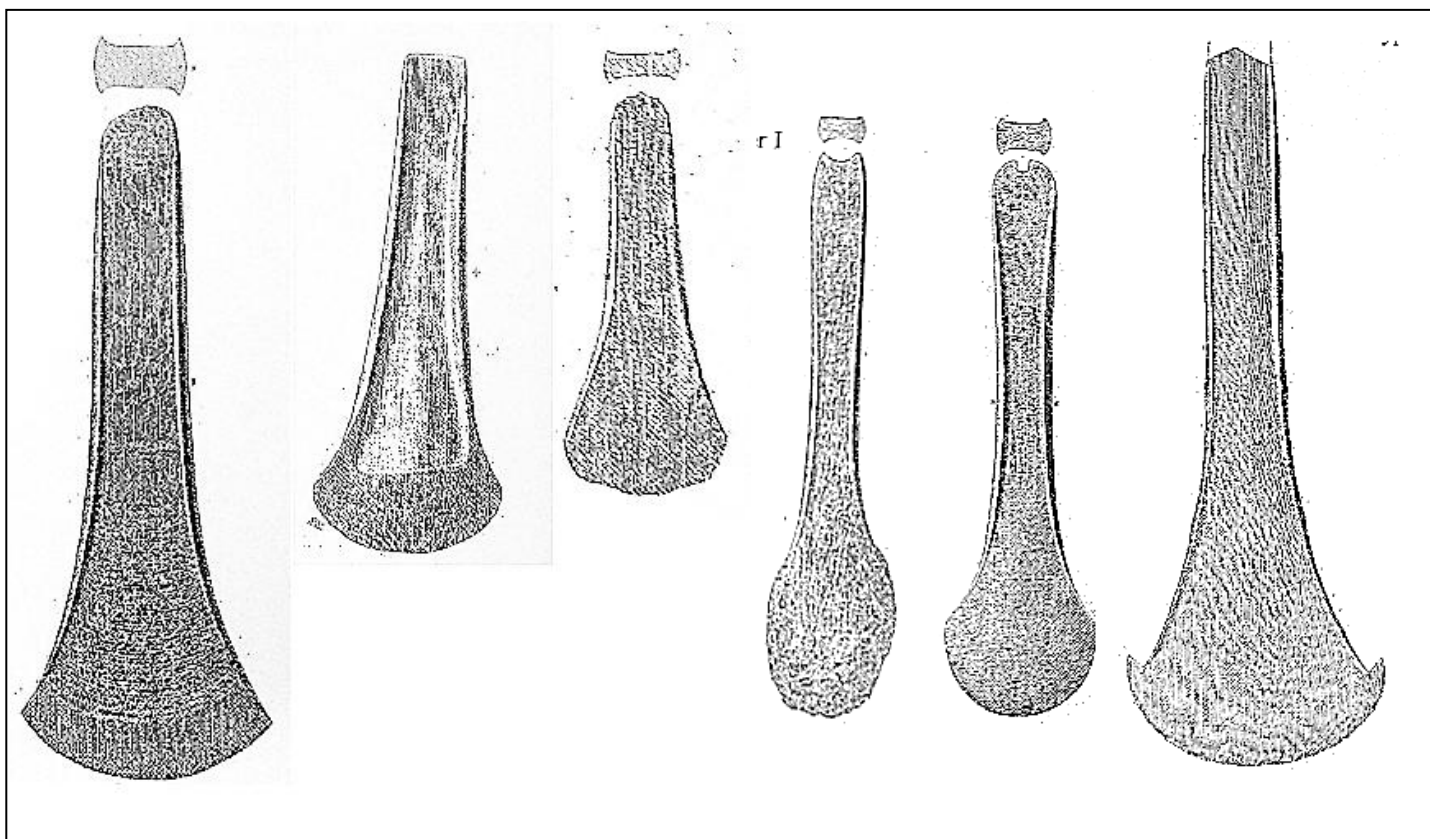

Fig. 21 Kantyxor; från vänster: Pile-typ, med höga kanter, med låga kanter, mellaneuropeisk- typ, italiensk-typ och engelsk-typ. (storlek kan ej ges eftersom ingen skala gavs till bilderna)

Källa: Håkansson et al. 1999:5

3.2 Analytisk materialredovisning av depåer från bronsålder period I

Den enda säkra depån från bronsålder period I som jag lyckades lokalisera var från ett stolphål belägen i mitten av ett hus, Hus 27, återfunnen vid en arkeologisk undersökning i samband med utgrävningarna inför Öresundsförbindelsen i Lockarp socken. Den innehöll ingen av de förväntade ledartefakter som jag presenterat ovan, utan ”endast” trettio flintavslag från samma flintknuta samt två flintkärnor. Det fanns även vad som definierades som en övrig flinta och två övrig flinta, men dessa gick dessvärre inte att identifiera. Dateringen bygger inte på de tidstypiska ledartefakterna utan på C-14 prover och utan dessa C-14 dateringar hade det varit omöjligt att knyta denna depå till perioden bronsålder I.

3.3. Analytisk materialredovisning av gravar från bronsålder period I

Inom denna kontexttyp återfanns endast en lokal innehållande två gravar, Kvarnby, vars datering kunde med säkerhet knytas till bronsålder period I. Den undersöktes så tidigt som under 1920-talet och består av två intill varandra placerade bronsåldershögar. Centralgraven i den mindre högens första byggnadsetapp innehöll en flintdolk typ VI och en bälteshake av brons. Även den andra graven var en centralgrav, fast i den större högen, i dess första byggnadsetapp. Den innehöll en nål av brons, och graven kan inte dateras mer precist än till bronsålder period I eller II (Håkansson 1985:32). Då gravläggningen ändå har så pass många parallella samstämmigheter med den andra centralgraven daterad till bronsålder period I bedömer jag den som relevant i min studie (fig. 22).

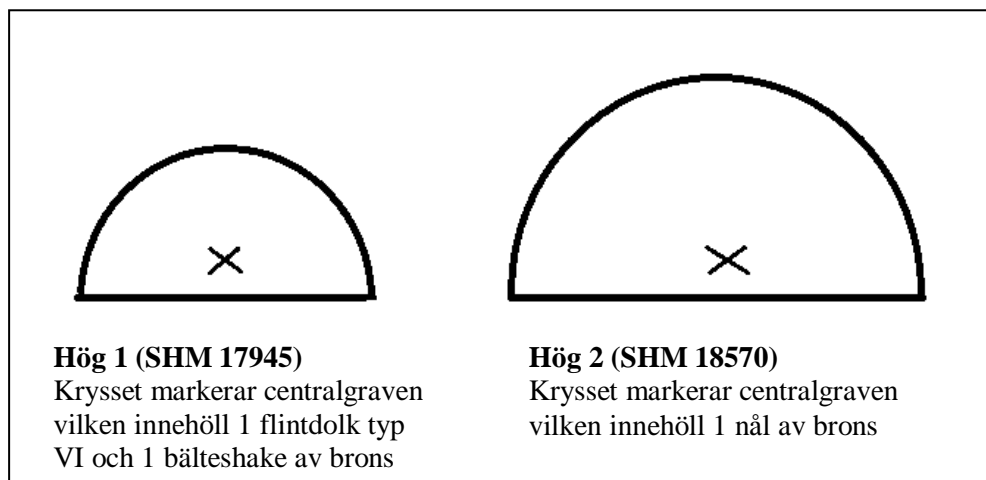

Fig. 22 Illustration över de två intill varandra placerade bronsåldershögarna, hög 1 (SHM 17945) och hög 2 (SHM 18570), där graven markerats med ett x.

Denna lokal med högarna 1 och 2 var den enda som innehöll en av de typiska ledartefakterna för period bronsålder I, flintdolken typ VI. Centralgraven i hög 1 var även den enda som innehöll blandat material, dvs. både sten och metall, av alla gravar i mitt material, inklusive de senneolitiska. Detta är en mycket intressant aspekt utifrån det påstående som var den bakomliggande inspirationen till denna studie, vilket jag kommer att behandla och diskutera inom nästa kapitel.

4. Resultat

Inom detta kapitel avser jag att analysera och diskutera de resultat som går att utläsa i materialstudiens depåer och gravar, och i vissa fall även bristen av material att analysera. Det var inte bara bristen på fornlämningar med föremål av blandat material, dvs. både stenartefakter och metallartefakter, som förvånat mig under arbetets gång, utan även de svårigheter det har varit att lokalisera relevanta depåer eller gravar daterade till antingen senneolitikum eller bronsålder period I. Speciellt svårt var det att finna depåer och gravar från perioden bronsålder I, och till slut fick jag acceptera att materialinsamlingen ifrån bronsålder period I endast resulterat i två gravar och en depå. En möjlig förklaring till detta är att stora delar av de samhällen som verkat i området under senneolitikum inte var kvar under just bronsålder period I, vilket dock inte är speciellt troligt. Problemen att särskilja fyndplatser inom övergångsperioden ligger snarare i bristande arkeologiska metoder och teorier.

Jag har valt att inte bara göra jämförelser inom min egen materialstudie, utan även att göra jämförelser med annan forskning som genomförts på Sydsandinaviska gravar och depåer från denna tid.

4.1 Materialstudiens depåer

Totalt hittade jag sjutton depåer från senneolitikum och bronsålder period I, vilka innehöll totalt ca 87 föremål av sten och 33 föremål av metall. Anledningen till osäkerheten av det totala antalet stenföremål är depå nr 9 (tabell 1 och appendix I & III) där antalet flintskärar uppges vara tre eller fyra stycken. I det totala antalet föremål av sten ingår inte flintavslag, flintknutor, flintkärnor och spån eftersom deras antal inte alltid uppges i dokumentationen. Även de odefinierbara föremålen är inte medräknade i det totala antalet stenföremål, eftersom mitt syfte med uppsatsen har varit att via studier av föremålstyper av sten och metall och deras förekomst inom de olika kontexterna få en inblick i den bakomliggande mentaliteten gentemot de skilda råmaterialen. Jag anser därmed att de inte tillför någon adekvat information till mina resultat och blev därmed exkluderade i det totala antalet.

I min materialstudie återfinns endast en enda depå, Pile nr 1 (tabell 1 och appendix III), som innehåller artefakter av metall och är daterad till senneolitikum. Materialstudiens depå från perioden bronsålder I innehöll däremot inte några metallföremål alls. Det råder emellertid en betydande osäkerhet kring datering av de äldsta metallfynden, speciellt under övergången mellan senneolitikum och äldre bronsåldern. Pile-fyndet är däremot de flesta forskare överens om att det bör dateras till senneolitikum (Karsten 1994:88, Burenhult 1999:379).

Karsten uppger i sin avhandling från 1994 att han förtecknat tio depåfynd med totalt 58 föremål av metall i hela Skåne, vilka daterats till senneolitikum/bronsålder period I (Karsten 1994:88). Då jag påträffat en del enkelfynd av metall i de socknar jag undersökt kan man först göra reflektionen att det var ett ovanligt och därmed värdefullt föremål, vilket resulterade i deponering av enstaka föremål. Det gör i så fall depån från senneolitikum än mer intressant, eftersom det inte bara innehöll ett enstaka metallföremål utan så pass många som 33 stycken. Om det var så att föremål av framförallt brons var få och värdefulla, vilka tankar och idéer låg bakom den omfattande deponeringen redan under senneolitikum?

Metallens ökande förekomst är det som framhålls och poängteras genom benämningen bronsåldern, även om spår av metallföremål ses redan under neolitikum. I artikeln *Aspekter på samhällsutveckling* (Artursson et al 2005) framhåller författarna att metallföremålen har förekommit redan så tidigt som i slutet av Erteböllekulturen i Sydskandinavien, och då framförallt av koppar. Under mellersta trattbägarkulturen tros importen ha kombinerats med lokal produktion, men det anses inte vara förrän under den senneolitiska perioden som metallkulturen fick sitt verkliga fäste. Det finns dock inga kända senneolitiska metallföremål i gravar i västra Skåne, men enligt författarna till artikeln finns det tecken på att det under en lång tid varit ett betydelsefullt område för produktion och distribution. De pekar till och med på att det strax söder om Malmö kan ha funnits ett under senneolitikum tidigt centralområde för distribution av metallföremål. Kopplingen ses i fyndmaterial från mellan-neolitisk tid i området vilka indikerar långväga kontaktnät i kombination med en intensiv bosättning som exemplet Almhov vilken ligger nära den största metalldepån i Sverige, Pilefyndet, från vad de kallar för fas I (Artursson et al 2005:510ff).

I fall det var så att etablerandet av metallkulturen handlade om ett manifesterande av makt, vad kan depåfynden egentligen berätta om de bakomliggande tankarna och idéerna? Pilefyndet anses, som jag nämnt ovan, kunna vara en indikation på tidigt centralområde för

distribution av metallföremål. Bradley menar att detta är en vanlig företeelse bland arkeologer inom den västeuropeiska traditionen, där depositioner gärna ses som spår av organiserat hantverk eftersom de utgår från den moderna industriella verkligheten. Istället för att behandla materialet utifrån en uppfattning om att dess värde styrs av tillgång och efterfrågan, bör man enligt Bradley öppna för alternativa synsätt där värdet istället styrs av sociala aspekter. Genom etnografiska studier av nutida icke västerländska sociala system pekar han på andra möjliga orsaker till förändringar i den materiella kulturen. Efterlikning av redan existerande föremål är en aspekt han pekar på, och även faktorer som import och export samt kulturella förändringar kan vara socialt relaterade omständigheter som inneburit modifiering av en artefakts värde (Bradley 1990:33ff).

Varför finns ingen liknande depå i närområdet under bronsålder period I då det bör ha varit av ännu mer betydelse att manifesteras sin makt via offer? Var metallföremålen så få och värdefulla att de inte offrades i depåer och knappt i gravar under bronsålder period I utan handhades inom samhällsgruppen? Bradley identifierar problemen med att analysera arkeologiskt material genom att de stadier i artefakternas liv vilka går att observera är dess produktion och slutliga deposition, medan tiden däremellan är öppen för tolkningar (Bradley 1990:33). Denna problematik blir än mer utmärkande gällande föremål skapade av brons och koppar, vilka kan ha bytt skepnad flertal gånger. Detta enda som egentligen finns kvar att analysera är dess slutgiltiga deposition, och föremålets "levnadstid" kan sträcka sig över flertal perioder. Därmed kan det ha funnits en hel del metallföremål i omlopp även under de perioder där endast fåtal artefakter av metall har kunnat påvisas. Dessa arkeologiskt relativt fyndlösa perioder vad gäller metallföremål skulle istället kunna vara en indikation på en mentalitet där man valde att behålla dessa föremål i omlopp, och att det sedermera under de mer arkeologiskt fyndrika perioderna skedde någon förändring inom samhällssystemet varpå de kom att deponera flertal föremål så som depån Pile nr 1.

Stenföremålen visar ett annat mönster enligt min mening. Det finns mer än dubbelt så många definierbara föremål av sten i materialstudien än föremål av metall, och inom ett större antal depåer över ett större geografiskt område. Jag hittade depåer av stenföremål inom nästan alla socknar, med undantag för Västra Klagstorp sn, medan metalldepån var begränsad till Tygelsjö sn. Detta menar jag är en indikation att det inte bara var viktigt att hålla de olika råmaterialen åtskilda, utan att föremålen av sten fortfarande var mer vanligt förekommande under övergångsperioden. Men det förekom troligen någon form av konkurrens mellan de

olika råmaterialen eftersom efterhärmingar ses med de vackra och tekniskt avancerade flintdolkarna. Metallföremålen deponeras även i likhet med de deponerade stenföremålen även om det inte sker i samma utsträckning.

I samband med depåer påtalas det rituella syftet, och det diskuteras ofta om skillnader mellan rituella och icke-rituella depåer alternativt sakrala eller profana nedläggelser (Karsten 1994:28ff). Tolkningarna ses enligt arkeologen Richard Bradley ofta definieras utifrån möjligheten att återuppta föremålen eller om de deponerats i svårtillgängliga miljöer som gjort det omöjligt att återuppta dem igen. Dessa definitioner kopplas ofta samman med våtmarksfynd och fynd på land, vilket Bradley anser vara riskabelt då det förutsätter liknande miljöförhållanden vid deponeringstillfället som nu samt en förförståelse för vad de dåtida samhällena ansåg vara lättåtkomligt eller ej (Bradley 1990:5f) Teorier kring depåerna utifrån ett även mer socialt och ekonomiskt perspektiv ger en bredare plattform för tolkningar kring dessa deponeringar, vilket även är gällande utifrån gravkontexten.

4.2 Materialstudiens gravar

Totalt hittade jag trettio gravar från senneolitikum och bronsålder period I, vilka innehöll totalt femtio föremål av sten och två föremål av metall. I det totala antalet stenföremål ingår inte flintavslag eftersom antalet inte alltid uppges i dokumentationen, men däremot ingår flintspån eftersom dess antal är dokumenterad.

Majoriteten av materialstudiens gravar, 21 stycken, innehöll endast en eller två föremål, och med undantag för bronsåldersgraven i hög 1 (nr 29 i tabell 2 och appendix IV) var de alla av råmaterialet sten. Antalet gravgåvor ses inte vara direkt kopplade till antalet individer eller gravform, men enligt Stensköld innehåller hällkistorna färre antal fynd per individ än i andra senneolitiska gravformer (Stensköld 2004:137). Dessvärre är flertalet av gravarna dokumenterade som skadade, störda eller saknar skelettresten så jag kan inte dra några konkreta slutsatser utifrån detta. Det jag kan säga är att de två bronsåldersgravarna inte är mer innehållsrika än majoriteten av de senneolitiska gravarna. Skillnaderna ser jag istället i föremålstyperna, i råmaterialet och i gravformen.

Centralgraven i bronsåldershögen 1 i Kvarnby var den enda graven med blandat gravmaterial, föremål av både sten och metall, medan det inte i en enda av de tjugoåtta senneolitiska gravarna förekom det några metallföremål alls. Det finns inga kända senneolitiska metallföremål i gravar i västra Skåne (Artursson et al 2005:513) vilket är både förvånande och anmärkningsvärt, då det under en period av samhällsförändringar i förhållande till bronset/metallen borde finnas mer spår av detta i gravmaterialet. Dessutom motsäger det Karstens påstående att sten och metall förekommer tillsammans i gravmaterial. Dock bygger Karstens slutsats på en större materialstudie än den jag genomförde och jag kan därmed inte utesluta att det är korrekt, men den totala avsaknaden av metallföremål i gravarna är en intressant aspekt av metallens betydelse i samhället. Om det nu inte förekom tillsammans med stenartefakterna, så borde metallföremål återfunnits oblandat i någon av de gravar som jag undersökt i min materialstudie i likhet med den senneolitiska depån Pile-fyndet.

Forskningen kring gravar verkar fokusera mycket kring sociala mönster, status, samhällsstrukturer, genus etc. (Kling 1983, Håkansson 1985, Bradley 1990). De religiösa och rituella aktiviteterna ses ha sociala, ekonomiska och ideologiska perspektiv, och därmed är det rimligt att behandla gravmaterialet utifrån syftet att utläsa nämnda samhällsaspekter. Där forskningen om depåer verkar ha fastnat i huruvida de ska ses som rituella eller ej eftersom det är en mindre självklar aspekt, har forskningen kring gravmaterialet lättare kunnat tas förbi denna problematik och analyserats i vidare begrepp (Karsten 1994:18, Levy 1982:117).

4.3 Materialstudiens depåer kontra dess gravar

Religiösa och rituella aktiviteter har som ovan nämnts sociala, ekonomiska och ideologiska aspekter, varpå ett samhälles sociala och ekonomiska organisation därmed kan utläsas i spåren av dess religiösa och rituella aktiviteter. Religiösa ritualer kan ha fungerat som en reglerande faktor i den sociala och ekonomiska organisationen (Levy 1982:117). De rituella och sociala aspekterna kan därmed ses som två sidor av samma mynt, och människorna under övergångsperioden kan ha haft flera samverkande motiv bakom deponeringarna inom båda kontexttyperna depåer och gravar.

I de senneolitiska depåerna förekom det fler typer av stenföremål än i de senneolitiska gravarna. I de senneolitiska gravarna fanns det istället fler ledartefaktstyper i sten, medan det i de samtida depåerna fanns ledartefakter av sten karakteriserande för andra perioder än senneolitikum. Det är även fler bruksföremål, förarbeten och fragmenterade stenföremål i de senneolitiska depåerna än i gravarna från samma period. I den senneolitiska depån, Pile nr 1, fanns det hela 33 föremål av metall, medan den enda depån från bronsålder period I inte innehöll ett enda metallföremål. I materialstudiens gravar är situationen den motsatta, där inte en enda av de senneolitiska gravarna innehöll några metallföremål medan båda av gravarna från bronsålder period I innehöll föremål av metall (tabell 1 & 2, och appendix III & IV).

Då det stora depåfyndet, Pile nr 1, tolkas som ett uttryck för en social och ekonomisk organisation, är det intressant med avsaknaden av metallföremål i min materialstudies senneolitiska gravar och i västra Skåne (Artursson et al 2005:513). Om Pile-fyndet är en manifestering av makt, skulle det innebära att den typen av manifestering inte genomfördes i gravsammanhang. Det är en intressant aspekt av detta utmärkande depåfyndet med föremål som bör ha haft ett högt statusvärde, och är i så fall en indikator på att man manifesterade samhällsstrukturer på skilda sätt i gravmaterialet respektive offermaterialet. Vandkilde påtalar att det finns en tydlig skillnad bakom nedläggandet av artefakter i gravar och i offermiljöer, där hon menar att gravgåvorna bör uppfattas som en markering av enskilda personers sociala status medan offergåvorna istället markerar statusen av en grupp (Vandkilde 1996:276). Detta anser jag vara en förenkling av ett troligen mer komplext samhällssystem, och jag anser att man bör beakta att även gravgåvorna kan ha varit ett uttryck av en grupps sociala status och tillhörighet. Däremot kan jag inte hålla med författarna av artikeln *Aspekter på samhällsutveckling*, där de menar att Vandkildes teori motsägs av det faktum att vad de kallar för de förnämsta symboliska föremålen, flintdolken och flintskäran, förekommer i både grav- och depåkontexterna (Artursson et al 2005:514). Visserligen förekommer de i båda men det är en distinkt skillnad i graden av förekomst, åtminstone i mitt material, där flintdolken är betydligt vanligare förekommande i gravkontexterna och flintskäran i depåkontexterna. Detta indikerar att föremålen har haft skilda betydelser för samhället eftersom de manifesterats i olika sammanhang och inom olika kontexter, och stödjer istället Vandkildes hypotes att gravgåvorna representerar en mer individuell aspekt medan depåfynden utgör exempel på en mer samhällsinriktad aspekt (Vandkilde 1996:276). Flintskäran bör nämligen ha haft en mer gemensam än individuell betydelse eftersom den brukades i syfte att skörda korn och skära kiselrika gräsarter som t.ex. vass (Vang Petersen 1999:138), och därmed utgjort ett statusföremål för samhällsgruppen istället för enskilde individen.

5. Källkritiska aspekter

Inom detta kapitel avser jag diskutera en del av uppsatsen källkritiska aspekter. Jag insåg relativt snabbt att det fanns brister i dokumenteringen och förvaltningen av data i forskningen av depåer och gravar under senneolitikum och bronsålder period I. Andra svårigheter som jag har stött på är osäkra och vida dateringar, samt den betydande delen lösfynd eller enkelfynd vilka Karsten (1994:88) menar utgör majoriteten av de metallfynd daterade till senneolitikum och bronsålder period I. Andra aspekter som jag avser att diskutera inom detta kapitel är om spridda artefakter i områden med flödande vatten kan ses som utspridda depåer eller inte, och slutligen om föremål av vardagskaraktär, alltså inte prestige- eller statusföremål, bör tas med i studier av depåer.

5.1 Dokumentering

De bakomliggande motiven bakom depåfynden är svåra att än idag få grepp om, och Karsten anser att en bidragande källa till detta är avsaknaden på vetenskapligt utgrävda offerfynd och offerplatser. Flertal av uppgifterna gällande fyndplatser och fyndomständigheter bygger på andrahandsuppgifter samt en mycket mager dokumentation (Karsten 1994:18).

Samma problematik fann jag även i dokumenteringen av gravar, och en av de gravar som tydligt visar vilka problem som uppstår vid bristande dokumentation är bronsåldersgraven i Hålhög (SHM 10436), Husie socken. Högen undersöktes av Oscar Montelius år 1897, och som kommentar i databasen anges att ”Följande fynd härrör troligen från högen: skelett i en ekkista och en bronsdolk från period I” (ATAUT sökning SHM 10436). Enligt Håkansson (1985:34) var det centralgraven i högen, och innehöll en 2 m lång träkista med skelettrester, 1 kortsvärds klinga (odaterbar) och 1 tutulus av brons (period II-III).

I databasformuläret i ATAUT anges att det finns en digital rapport (S05:111), vilket består av ett inskannat rapportblad från 1968:

Till följd av uppsatsens tidsbegränsning hade jag inte möjligheten att genomföra en ännu grundligare eftersökning för att hitta eventuella originaldokument skrivna i samband med Montelius undersökning år 1897. Till följd av tidigare erfarenheter av lokalisering efter eventuella undersökningsdokument från 1800-talet och början av 1900-talet, var jag dessutom medveten om att det var ett både tidskrävande och sällan givande projekt. Med det menar jag inte att ett sådant arbete inte skulle vara befogat, utan att det i mitt fall skulle kräva bättre tidsmarginaler för insamlandet av material.

R + namn		FORNLÄMNING Nr 4		REKSANTIKVARIAMÄTET
Art:	Hög	Landskap:	Skåne	
Antal fornlämningar:	1	Län:	Malmöhus	
Jordägare och jordägarnummer:		Härad:	Oxie	
Chifrenummer, egenhetsnamn etc.:	Stadsåga 1427 (Kvarnby 3 ²)	Kommun:	Malmö	
Ägare:	Malmö stad	Socken:	Malmö stad f.d. Husie sn.	
Postadress:		Översiktskarta: Ekonomisk karta i skala 1:10 000.		
Särskild benämning på fornlämningen:	Hålhög	Blad:	2 C 2 f, Jägeraro 2 6160	
Översiktspapper:		Koordinatshöjds:		
Tonårsuppgifter:	S kanten och slutningen av flack b54. Åker.	Spezialkarta:		
Beskrivning:	<p>Hög, 24-25 m i diam. och ca 4,5 m h med mycket branta sluttar. Toppen är borttagen så att en mot N sluttande svacka uppstår, 9 x 7 m (N-S) och 0,5 m dj, troligen anordning för en brunn. Höggen bör ha varit minst 0,5 m högre än nu. Kartskedat runt om så att en brant kant uppstår, 0,5 - 1,2 m h. Buren med sex lövträd, en mängd lövbuskar och på toppen en rund örnhöök.</p> <p>Undersökt av O. Montelius 1897. Pynten är troligen de i SHM 10436 beskrivna bronsdolk från per. 1 och skelett i en 2,25 m l skåp.</p> <p>I samma hög hittades även en 7 från per. 2.</p>			
	<p>1. Bruselius H.C., Svenska fornlämningar, del I, Lund 1853, sid 5 2. S.G.U., Sez. Aa, Mio 130, N.O. Holst, Beskrifning till Kartbladet, Bühringe kloster 1911 Tidigare uppteckningar, undersökningar och tryck samt teckningar: 3. Ekonomiska kartbladet, Skabrarå 1915 4. Antecknad av J. Agri vid kulturhistorisk inventering utförd av Oxie härades hembyggsförb., 1936 5. Claes Olsson den 4-måg 1938, Fornlämning nr. 13 6. Ahlénus och Kasse, Överlge, del 1, Skåne 1909, sid 67</p>			
Antecknat av:	Valter Lila	den	19 / 6	19 68
Granskat av:	Bernt Einseratan	den	25 / 9	19 68
				S 05 : 0 1

Fig. 23 Rapportblad från 1968 angående bronsåldersgraven i Hålhög (SHM 10436)
 Källa: Lila, Valter Rapportnr: S05:111

5.2 Datering

Vid inledning av uppsatsarbetet var jag medveten om att jag skulle stöta på fyndplatser där osäker datering skulle förekomma, men under arbetets gång har jag ändå förvånats över hur pass omfattande detta problem är vid perioden för senneolitikum och bronsålder period I. En del av problemet har varit att särskilja de båda perioderna åt, men det vanligaste problemet har ändå varit att dateringen varit för vid. Med detta menar jag att dateringen exempelvis varit neolitikum eller senare delen av neolitikum, äldre bronsåldern osv.

Ett exempel är från en undersökning genomförd 1998 i samband för projektet Öresundsförbindelsen inom anläggningen Fredriksberg 13D (MHM 09134). De anläggningar på 13D som kunde dateras till senneolitikum och äldre bronsålder fanns i anslutning till en gravhög (Raä-nr. Husie 10:1) och ett närliggande våtmarksområde (A1309). I botten av våtmarksområdet återfanns skärvor daterade till senneolitikum, medan en av nedgrävningarna

genom fyllningen C-14 daterades till yngre bronsåldern. Mitt i våtmarken påträffades en stor stenpackning (A1573) vilken innehöll senneolitisk keramik och flinta, men troligen var det ingen bearbetad flinta då den inte behandlas vidare. Fynd av flintskära, skrapor och flintavslag hittades från fyllningen från de nio provrutorna. Inga av dessa fynd kan ge en mer avgränsad datering, så den information som återfås är att våtmarken troligen började nyttjas under senneolitikum och av okänd anledning hade den fyllts igen före bronsålderns slut. Ett par gropar, vilka också daterats till äldre bronsålder, har kopplats till rituell aktivitet vid gravhögen Husie 10:1. Dessa gropar var sannolikt samtida med gravhögen, och om dateringen av denna gravhög diskuteras nedan (Björhem et al. 2005:82f, 106f).

En av de fyndplatser med en bredare datering är från en långhögsliknande konstruktion, inom anläggningen Fosie 9A-B (MHM 08548). Inom det återfanns två stenkonstruktioner med tillsammans ett fyndmaterial av tjugo bearbetade flintor, varav sjutton var avslag, två skrapor och ett splinter. Flintmaterialet uppvisar en likartad tillverkningsteknik och tros därmed vara samtida. Hela materialet analyserades av arkeologen Anders Högberg, som specialiserat sig på flinta och flinthantverket, och det visade sig att inget i flintmaterialet kunde påvisa en närmare datering än till stenåldern vilket inkluderar hela mesolitikum och neolitikum. Det var dock inte från yngre perioder än neolitikum (Jönsson & Lövgren 2003:113f).

Fler exempel kan ses i appendix II vilken är en förteckning över de poster som verkat mycket lovande i Malmö Museums databas, men som efter noggranna eftersökningar ändå inte kunnat tas med av de anledningar som anges.

5.3 Enkelfynd och lösfynd, eller är det också en depå?

Enligt Stensköld finns det 164 registrerade senneolitiska metallföremål i Skåne, och majoriteten av dessa består av lösfynd (Stensköld 2004:65). Karsten förespråkar att en del av dessa enkelfynd kan i rituella och religiösa sammanhang tolkas som enkeloffer, och verkar för en inkludering av enkelfynd i analyser av medvetet deponerade föremål (Karsten 1994:21f). Till följd av uppsatsen avgränsningar, då jag endast valt att ta med slutna depåfynd av två eller flera föremål, har lösfynd eller enkelfynd inte inkluderats i min materialstudie. Jag anser också att det finns för många källkritiska problem kring denna fyndkategori, för att kunna

inkludera enkelfynden i uppsatsen. Dock kan jag till viss del förstå och hålla med Karsten om riskerna med att alltid exkludera dessa fynd och behandla dem som icke informativa forskningsobjekt. Om Stenskölds påstående stämmer förklarar det de svårigheter jag haft under arbetets gång att lokalisera relevanta metallfynd till min materialstudie. Men oavsett de problem jag har haft att hitta artefakter av metall för min materialstudie, så väcker dessa lös- och enkelfynd frågor kring de bakomliggande orsakerna till enskilda deponeringar.

En av förklaringarna bakom de enskilda fynden skulle enligt min mening kunna förklaras utifrån vilken miljö som föremålet deponerats i. I den igenfyllda våtmarken A 1309 inom utgrävningsplatsen Fredriksberg 13D, står det i rapporten att arkeologer återfunnit tre flintskäror vilka inte hittades tillsammans (Björhem et al. 2005:106f). Frågan man kan ställa sig då är om dessa tre flintskäror deponerats tillsammans men kommit att separeras av rörelsen i vattnet, eller om de deponerats enskilt? Det är inte endast större vattendrag som åar som fungerat som offerplats utan även mindre vattendrag som bäckar. När det gäller skånska vattendrag finns det inga studier som pekar på att det är storleken på vattendraget har haft den avgörande rollen om det skulle bli en offerplats, utan att det varit vatten i rörelse (Karsten 1994: 144).

5.4 Kan vardagsfynd också vara depåfynd?

En arkeologisk förundersökning av ett neolitiskt våtmarksområde i Husie socken genomfördes år 2007. I våtmarkerna påträffades fynd av bearbetad flinta, keramik, ben och horn, och det relativt stora antalet ben och horn ansågs av arkeologerna kunna tolkas som tecken på offerverksamhet, t.ex. matoffer. De kom dock fram till att det snarare ska ses som ett utslag av bra bevaringsförhållanden. Fynden av bearbetad flinta och keramik tolkades inte heller som indikationer av någon offerritual eftersom det var vad de kallade för högst vardagligt material i form av avslag, retuscherade avslag och keramik. Fynden och en 14C-analys daterar aktiviteterna i samband med våtmarkerna till senneolitikum (Olsson 2008:5, 23).

Det finns en tendens att endast fokusera på det vi arkeologer kallar för högstatusföremål eller prestigeföremål i samband med offerritualer, men jag anser att det är ett riskfyllt sätt att

hantera och tolka den materiella kulturen eftersom denna tendens verkar utesluta människans mest centrala del – vardagen. Det finns ingen anledning som jag ser det, att utesluta det vi arkeologer klassificerar som vardagsföremål från en rituell verksamhet eftersom det bygger på förutfattade meningar från vår sida och förhindrar den fördomsfria forskningen som vi önskar och som för vår kunskap framåt.

6. Slutsats

Jag ämnade att med denna uppsats genomföra en materialstudie över sten- och metallföremål återfunna inom kontexterna depåer och gravar från övergångsperioden senneolitikum och bronsålder period I i delar av Malmö. Utifrån denna materialstudie ville jag se om det fanns några skillnader i deponeringsmönstret av sten- och metallföremål i gravar respektive depåer och om detta deponeringsmönster förändrades i samband med övergången från senneolitikum till bronsålder period I. Syftet med den jämförelsestudien var att försöka se vad eventuella skillnader och förändringar kan berätta om den bakomliggande mentaliteten gentemot de skilda råmaterialen sten och metall.

Det påståendet som inspirerade och låg som grund för uppsatsen var att metallföremål och stenföremål aldrig sågs deponerade tillsammans i senneolitiska depåer i Skåne, men dock förekom de blandat i gravmaterialet (Karsten 1994:183). Detta förhållningssätt i fråga om separeringen av respektive råmaterial kan grunda sig i många olika anledningar. Eftersom det redan under mellersta trattbägarkulturen ses en separering av de olika materialen, där kopparföremålen inte påträffats tillsammans med flintföremålen, kan det vara en långvarig tradition som fortsatt in i det senneolitiska samhället (Artursson et al 2005:512). Detta förklarar dock inte den ursprungliga idén om att hålla dem åtskilda, och skulle innebära att eventuella förklaringar bakom denna mentalitet återses i det tidigneolitiska samhället. En annan förklaring skulle kunna vara att de olika materialen representerar olika samhällsgrupper som konkurrerade sinsemellan, där de olika materialen kom att representera och förmedla de olika gruppernas status och makt (Artursson et al 2005:512).

I materialstudien fanns det fler typer av stenföremål i de senneolitiska depåerna än i de samtida gravarna. I de senneolitiska gravarna fanns det istället fler ledartefaktstyper i sten, medan det i depåerna från samma period fanns ledartefakter av sten karakteriserande för andra perioder än senneolitikum. Det var även fler bruksföremål, förarbeten och fragmenterade stenföremål i depåerna än i gravarna från den senneolitiska perioden (tabell 1 & 2, och appendix III & IV). Detta anser jag kan vara en indikation att det var råmaterialet sten som var av den främsta betydelsen vid deponeringen av depåer och att det var föremål som haft

större betydelse för samhällsgruppen än den enskilde individen, som t.ex. flintskäran och flertalet olika typer av stenyxor.

Mina resultat indikerar att sten fortfarande var det råmaterial som var vanligast förekommande under övergångsperioden. Antalet stenföremål är mer än dubbelt så många som antalet metallföremål, och stenföremålen visar även en större geografisk spridning eftersom de förekommer i markant fler depåer, sexton stycken av det totala antalet sjutton, och inom sex av sju socknar. Endast en depå innehöll metallföremål och inom en socken, Tygelsjö. Samma mönster ser jag i materialstudiens gravar, med stenföremål i tjuugoåtta av de totalt trettio gravar och inom fem av sju socknar. I enbart två gravar fanns det metallföremål och de två gravarna låg både inom samma fornlämningsplats, Kvarnbyhögarne, och inom samma socken, Husie.

Resultaten visar att föremål av metall var sällsynt, och speciellt i de senneolitiska gravarna. Enligt Artursson et al. (2005:513) finns det inga kända senneolitiska metallföremål i västra Skånes gravar. Det indikerar att seden att begrava sin döda inte förknippades med metallföremålen under den senneolitiska perioden, och det tog längre tid att även inkludera metallföremål som en lämplig gravgåva än vad det tog att nyttja metallföremålen i depåerna om man ser till depåfyndet Pile nr 1.

Metallföremålens natur är troligen det som varit lockande för dåtidens samhällen, och är det som gör den komplex att studera. Föremålens förmåga att byta skepnad gör att den får en svårdefinierad levnadsgräns innan den deponeras och därmed blir en del av vårt arkeologiska material. Mina resultat från min analytiska materialredovisning kan tyckas indikera en mer eller mindre avsaknad av metallföremål i området under perioderna senneolitikum och bronsålder period I, men det kan även vara en indikation på en samhällsmentalitet där metallföremål inte sågs som självklara deponeringsföremål. Metallföremålen kan möjligtvis ha haft en annan roll inom markering av status och makt i samhällsgrupperna, vilket resulterade att de var i fortsatt omlopp och är därmed osynliga för oss arkeologer. Undantaget är det omfattande senneolitiska depåfyndet i Pile nr 1, med 33 föremål av metall, vilket gör det än mer intressant och speciellt i jämförelse med de metallösa senneolitiska gravarna. Jag drar slutsatsen att Pile nr 1 representerar en markering av status och makt i en situation av social och ekonomisk konkurrens, vilket är en konkurrenssituation

som sträcker sig tillbaka och har sin början i det tidigneolitiska samhället där samhällsförändringar sker till följd av neolitiseringsprocessen. Under övergångsperioden sker det återigen samhällsförändringar där de arkeologiska materialen indikerar en ökad stratifiering och en mer homogen materiell kultur men där de olika råmaterialen kom att representera och förmedla de olika gruppernas status och makt. Trots att deponeringsmönstret av stenföremålen indikerar att detta råmaterial var mer vanligt förekommande under övergångsperioden, anser jag att skillnaderna mellan deponeringsmönstret av sten och metall kan grunda sig i metallföremålets skiftande natur. Det kan även bero på en annan samhällsmentalitet gentemot metallföremålen, där en del av föremålen fortfarande kan ha varit i omlopp eftersom ett ägande av exotiska metallföremål kan ha varit av högre status än handlingen att deponera dem. Jag kan inte heller bortse från att lösfynden kan ha varit enskilda depåer, och att om möjligheten funnits att inkludera dessa i min materialstudie kanske en annan bild getts över förekomsten och deponeringen av föremål i metall.

Mina slutsatser är det finns tydliga skillnader i deponeringsmönstret mellan depåer och gravar under senneolitikum och bronsålder period I, men att försöka klargöra en förändring från senneolitikum till bronsålder period I är betydligt svårare. Detta är en problematik som vi arkeologer bör forska mer kring, där en tydligare referensram behövs över vad som skiljer den senneolitiska kulturen från kulturen under bronsålder period I. Jag är mycket medveten om att dessa indelningar och ”kulturer” är skapade av oss arkeologer och är därför ingen total sanning i sig, men därför anser jag att det är desto viktigare att skapa klarare referensramar för att underlätta för framtida forskningar. Det är även viktigt att påminna oss själva att dessa indelningar är vår produkt och att en flexibilitet alltid bör finnas med i tolkningarna av det arkeologiska materialet.

7. Förslag till framtida forskning

Artursson et al. (2005) menar att senneolitikum bör ses som den logiska inledningen till bronsåldern och därmed ingå i samma fas gällande indelning av samhällsutveckling. De förespråkar en fasindelning där fas 1 består av senneolitikum och bronsålder period I; 2300-1500 f.Kr., eftersom de anser att ”den verkliga expansionen i metallanvändning och inhemskt metallhantverk i Skandinavien kan placeras i bronsålderns period II” (Artursson et al. 2005:501). Det faktum att flintredskapen fortsatt används under bronsåldern är även det en bakomliggande orsak till valet av indelning, då det kan vara svårt att skilja vissa föremål ifrån antingen senneolitikum eller bronsålder period I (Artursson et al. 2005:501).

Detta är en reell problematik som kom att orsaka en hel del problem under mitt uppsatsarbete, och en sådan indelning hade för min del inneburit att jag antingen kunnat ta med fler depåer eller gravar eller åtminstone inte ha betäckningen ”osäker datering”. Av den anledningen är en sådan fasindelning rimlig, men jag anser inte att detta är lösningen på problemet. Istället borde det göras mer omfattande forskning i syfte att antingen tydligt urskilja den period som vi i nuläget kallar för bronsålder period I eller för att skapa en mer solid vetenskaplig plattform för en annan indelning. Detta anser jag vara fallet för ett flertal av de periodindelningar som ses idag. De verkar baseras på äldre vetenskapliga data och bör modifieras för att skapa en mer korrekt och kvalitativ forskningsbas som för kunskapen framåt.

8. Sammanfattning

Syftet med uppsatsen var att via en materialstudie utifrån struktureringsteoretiskt och mentalitetshistoriskt perspektiv försöka få en förståelse för råmaterialets förändrade roll i samhället under övergångsperioden, senneolitikum 2300-1700 f.Kr. och bronsålder period I 1700-1500 f.Kr. Materialstudien begränsades till delar av Malmöområdet¹⁵ eftersom det utgör ett område som varit föremål för ett flertal utgrävningar och inkluderar de viktiga fornlämningsplatserna Fosie IV och Pile nr 1. Materialet till studien hämtades från relevanta publikationer och ifrån Malmö Museums databas ATAUT samt deras digitaliserade rapporter. Dessa data sammanställde jag i två tabeller (appendix III & IV) och i en fyndlista vilken är uppbyggd utifrån tabellernas disponering (appendix I). De poster som inte kvalificerade sig för materialstudien presenteras i appendix II, eftersom de i sig ger en inblick i forskningens källkritiska aspekter.

Den analytiska materialredovisningen är indelad utifrån kontexttyperna, depåer och gravar, och de skilda tidsperioderna, senneolitikum och bronsålder period I. I syfte att ge läsaren en generell bild över vilka föremål som förväntas att hittas i en materialstudie från senneolitikum och bronsålder period I samt som en analytisk diskussionsbas, presenterade jag ledartefakterna för de skilda perioderna. Inom ramen för min frågeställning genomförde jag en jämförelseanalys mellan de två tidsperioderna för att se förändringar i deponeringsmönstret under övergången mellan senneolitikum och bronsålder period I.

Min materialstudie visar att sten fortfarande var det råmaterial som var vanligast förekommande under övergångsperioden inom både gravarna och depåerna. Dessa skillnader kan dock grunda sig i metallföremålens skiftande natur genom att de kan smältas ner och byta skepnad. Jag fann även indikationer i materialstudien att det var stenen som råmaterial som var av den främsta betydelsen vid deponeringar i depåer, och att det var föremål som haft större betydelse för samhällsgruppen än den enskilde individen, som t.ex. flintskäran och flertalet olika typer av stenyxor. Inom gravarna verkar föremålen av sten haft en mer individualistisk betydelse, där flintdolken och skifferhänget var den vanligaste gravgåvan.

Resultaten visar att föremål av metall var sällsynt, och speciellt i de senneolitiska gravarna eftersom inga metallföremål återfanns i dem. Detta indikerar att seden att begrava sin döda

¹⁵ Socknarna: Fosie, Husie, Oxie, Lockarp, Glostorp, Tygelsjö och Västra Klagstorp

inte förknippades med metallföremålen under den senneolitiska perioden. Metallföremålen kan ha haft en annan roll inom markering av status och makt i samhällsgrupperna, vilket resulterade att de var i fortsatt omlopp och är därmed inte synliga i det arkeologiska materialet. Undantaget är det omfattande senneolitiska depåfyndet i Pile nr 1, med 33 föremål av metall, och jag drar slutsatsen att Pile nr 1 representerar en markering av status och makt i en situation av social och ekonomisk konkurrens som sträcker sig tillbaka och har sin början i det tidigneolitiska samhället. De olika råmaterialen sten och metall kom att representera samt förmedla de olika samhällsgruppernas status och makt. Vid en jämförelse mellan det senneolitiska gravmaterialet och det senneolitiska depåmaterialet med Pile nr 1, drar jag slutsatsen att det tog längre tid att inkludera metallföremålen som en lämplig gravgåva än vad det tog att nyttja metallföremålen till deponeringar i depåer.

De enda gravarna vilka innehöll metallföremål var de två gravarna från bronsålder period I, Kvarnbyhögarne, och graven i hög 1 var den enda graven i min materialstudie som innehöll blandat material dvs. både stenföremål och metallföremål. Skillnaderna i deponeringsmönstret mellan de senneolitiska gravarna respektive gravarna från bronsålder period I ses i föremålstyperna, i val av råmaterial och i gravformen. Den enda depån som var daterad till bronsålder period I innehöll inga metallföremål utan flintavslag och flintknutor. Deponeringsmönstret mellan depåerna från senneolitikum respektive depåerna från bronsålder period I särskiljer sig genom avsaknaden av metallföremål från bronsålder period I medan det återfanns en omfattande depå med metallföremål från perioden senneolitikum.

Jag anser att det finns tydliga skillnader i deponeringsmönstret mellan depåer och gravar under senneolitikum och bronsålder period I, men att försöka klargöra en förändring i deponeringsmönstret mellan de olika perioderna är betydligt svårare. Detta är en problematik som vi arkeologer bör forska mer kring, där en klarare referensram behövs över vad som särskiljer den senneolitiska kulturen från kulturen under bronsålder period I.

9. Referenser

Skriftliga

- Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. 2.*, [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Artursson, Magnus, Karsten, Per & Strömberg, Bo (2005). Aspekter på samhällsutveckling. *Bronsåldersbygd 2300-500 f. Kr. 1.* [uppl.] Lund: UV Syd, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, Riksantikvarieämbetet
- Berggren, Åsa (2007). *Till och från ett kärr: den arkeologiska undersökningen av Hindbygården.* Malmö: Malmö kulturmiljö
- Bintliff, John (red.) (1991). *The Annales School and archaeology.* Leicester: Leicester University Press
- Björhem, Nils & Säfvestad, Ulf (1989). *Fosie IV.* Malmö: Malmö museer
- Björhem, Berit, Carlsson, Martin & Svahn, Bengt (2005). *Öresundsförbindelsen. Fredriksberg 13A-D: rapport över arkeologisk slutundersökning.* Malmö: Malmö kulturmiljö
- Bradley, Richard (1990). *The passage of arms: an archaeological analysis of prehistoric hoards and votive deposits.* Cambridge: Cambridge Univ. Press
- Brink, Kristian (2009). *I palissadernas tid: om stolphål och skärvor och sociala relationer under yngre mellanneolitikum.* Diss. Lund: Lunds universitet
- Burenhult, Göran (red.) (1999). *Arkeologi i Norden. 1.* Stockholm: Natur och kultur
- Carlie, Anne, Friman, Bo & Strömberg, Bo (2007). *Gyllins trädgård: område A, D och E: Husie socken i Malmö stad, Skåne län: arkeologisk slutundersökning 2006.* Malmö: Enheten för arkeologi, Malmö kulturmiljö
- Ekerow, Hans & Ingwald, Johan (2002). *Öresundsförbindelsen. Robotskjutfältet 14A-B: rapport över arkeologisk slutundersökning.* Malmö: Malmö kulturmiljö
- Hansson, Krister & Celin, Ulf (2006). *Citytunnelprojektet: Lockarp - delområde 6: rapport över arkeologisk slutundersökning.* Malmö: Malmö kulturmiljö
- Håkansson, Inger (1985). *Skånes gravfynd från äldre bronsålder som källa till studiet av social struktur.* Diss. Lund: Lunds universitet
- Håkansson, Inger, Thörn, Raimond & Linde, Petter (1999). *Bildkompendium bronsåldern.* Lund: Inst. för arkeologi, Lunds universitet
- Högberg, Anders (2009) *Lithics in the Scandinavian Late Bronze Age: sociotechnical change and persistence.* Diss. Lund: Lunds universitet
- Jensen, Jørgen (2002). *Danmarks oldtid. [Bd 2], Bronzealder 2000-500 f. Kr.. 1. udg.* København: Gyldendal
- Jönsson, Lars & Lövgren, Karin (2003). *Öresundsförbindelsen. Fosie 9 A-B: rapport över arkeologisk slutundersökning.* Malmö: [Malmö museer]
- Karsten, Per (1994). *Att kasta yxan i sjön: en studie över rituell tradition och förändring utifrån skånska neolitiska offerfynd.* Diss. Lund: Lunds universitet

- Levy, Janet E. (1982). *Social and religious organization in Bronze Age Denmark: an analysis of ritual hoard finds*. Oxford:
- Lomborg, Ebbe (1973). *Die Flintdolche Dänemarks: Studien über Chronologie und Kulturbeziehungen des südsandinavischen Spätneolithikums*. Diss. København: Köpenhamns universitet
- Nord, Jenny & Sarnäs, Anette (2005). *Öresundsförbindelsen. Lockarp 7D-E: rapport över arkeologisk slutundersökning*. Malmö: Malmö kulturmiljö
- Oldeberg, Andreas (1974). *Die ältere Metallzeit in Schweden. 1*. Stockholm: Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakad.
- Olsen, Bjørnar (2003). *Från ting till text: teoretiska perspektiv i arkeologisk forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Riessen, Fred (2000). *När metallen kom till Skåne- en studie av sydsandinavisk senneolitikums metallbestånd och dess betydelse*. Lund: Inst. för arkeologi, Lunds universitet
- Rudin, Gun-Britt & Brink, Kristian (2002). *Öresundsförbindelsen. Lockarp 7A: rapport över arkeologisk slutundersökning*. Malmö: Malmö kulturmiljö
- Salomonsson, Bengt (1971). Malmötraktens förhistoria. I: Bjurling, Oscar (red.) *Malmö stads historia del 1*. Allhems förlag Malmö.
- Stensköld, Eva (2004). *Att berätta en senneolitisk historia: sten och metall i södra Sverige 2350-1700 f. Kr*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet
- Vandkilde, Helle (1996). *From stone to bronze: the metalwork of the late Neolithic and earliest Bronze Age in Denmark*. Diss. Århus: Univ.
- Vang Petersen, Peter (1999). *Flint fra Danmarks oldtid*. København: Høst & Søn
- Wyzomirska, Bożena, Karsten, Per, Friman, Bo & Linde, Petter (1999). *Bildkompendium: stenåldern*. Lund: Inst. för arkeologi, Lunds universitet

Rapporter från Malmö museums digitala arkiv (via Sydsvensk Arkeologi AB)

- Andersson, Thomas (1991). *Rapport Arkeologisk huvudundersökning 1990, Kv. Benkammen 18*. Lockarp socken, Rapportnummer S07:037
- Friman, Bo, Hadevik, Claes & Steineke, Morten (2009). *Arkeologiska undersökningar 1987–1996 Toftanäs och Riseberga Öst – undersökningar inför industri- och villabebyggelse*. Husie socken i Malmö stad, Skåne län. Malmö Museer, Arkeologienheten, Rapport 2009:017, Rapportnummer S05:082
- Jonsson, Esbjörn (1991). *Kv. Benkammen, tomt 10*. Fosie socken, Rapportnummer S03:111
- Lila, Valter (1968). *Hålhög (SHM 10436)*. Husie socken, Rapportnummer S05:111
- Olsson, Mona (2008). *Arkeologisk förundersökning 2007, Neolitiskt våtmarksområde – Rosengård 173:3*. Husie socken i Malmö stad, Skåne län. Enheten för Arkeologi Rapport 2008:022
- Salomonsson, Bengt (1969). *Rapport Arkeologisk undersökning, Kv. 347 Halsringen, fornl. 8*. Fosie socken, Rapportnummer S03:026

Muntliga

Nilsson, Andreas. Doktorand vid Lunds Universitet. (16.05.2012)

Tornberg, Anna. Doktorand vid Lunds universitet. (02.05.2012)

Elektroniska

Nationalencyklopedin (NE) (25.5.2012)

<http://www.ne.se/sok?q=ledartefakt>

Figurlista

Fig. 1. GIS-data erhållen av Kristian Brink på Sydsvensk Arkeologi AB via mail

Fig. 2. GIS-data erhållen av Kristian Brink på Sydsvensk Arkeologi AB via mail

Fig. 3.

¹ Wyszomirska et al. 1999:77,

² 599453. SHM 25321:B:1017 (20.5.2012),

<http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=599453&g=1>

Fig. 4.

¹ 415441. SHM 3400 (20.5.2012), <http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=415441&g=1>

² 146209. SHM 24365:C126 (20.5.2012), <http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=146209&g=1>

³ Wyszomirska et al. 1999:76

Fig. 5. Wyszomirska et al. 1999:77

Fig. 6. 420353. SHM 33240 (F13) (20.5.2012),

<http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=420353&g=1>

Fig. 7. Wyszomirska et al. 1999:76

Fig. 8.

¹ Foto: Henrik Pihl (RAÄ UV Syd).

² Wyszomirska et al. 1999:75

Fig. 9. GAM:17666 (21.5.2012), <http://62.88.129.39/carlotta/web/object/287823/REFERENCES/11>

Fig. 10. Flatyxor och kantyxor av koppar samt brons (29.5.2012),

<http://www.kringla.nu/kringla/objekt?referens=shm/media/34477>

Fig. 11. Vandkilde 1996:182ff

Fig. 12. Håkansson et al. 1999:4

Fig. 13. Vandkilde 1996:195

Fig. 14.

¹ 95486. SHM 14209 (20.5.2012), <http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=95486&g=1>

² 113978. SHM 7331:1007. (20.5.2012), <http://mis.historiska.se/mis/sok/fid.asp?fid=113978&g=1>

Fig. 15. Stensköld 2004:202

Fig. 16. Håkansson et al. 1999:3

Fig. 17. Håkansson et al. 1999:4

Fig. 18. Håkansson et al. 1999:4

Fig. 19. Håkansson et al. 1999:4

Fig. 20. Stensköld 2004:72

Fig. 21. Håkansson et al. 1999:5

Fig. 22. Illustration över de två bronsåldershögarna, hög 1 (SHM 17945) och hög 2 (SHM 18570), där graven markerats med ett x.

Fig. 23. Lila, Valter, Rapportnr: S05:111

Appendix I

Fyndlista

Fyndlistan är uppbyggd utifrån tabellernas disponering, och är indelad efter respektive nummer samt utifrån uppdelningen senneolitiska depåer och gravar samt depåer och gravar från bronsålder period I. Fyndposter är markerade i kursiv stil en osäker datering och kan härstamma från både senneolitikum och bronsålder period I.

DEPÅER

Senneolitikum (SN)

1. Hindby mosse MHM 1505

Fosie socken. Raä 7:1. Stenåldersboplats samt fyndplats för depåfynd av en oslipad håleggad flintyx, en slipad håleggad flintyx, två oslipade tjocknackiga flintmejslar, en flintdolk av troligen typ I samt ett dolkförarbete (Karsten 1994:266, Malmö museums databas ATAUT).

2. Kv. Benkammen, tomt 10/Hus I, Grop 122 MHM 6939

Fosie socken. Raä 26:1. Boplats med dateringar från SN – FRJÅ. Depåfynd återfanns i 30-tal stolphål i Hus I och bestod av flintavslag, flintkärnor, eldslagningsflinta, underliggare till handkvarn av granit, skivborr, skivskrapa, keramik samt träkol. Dateringen till senneolitikum baseras främst på daterande fynd i form av keramik. I grop 122 återfanns ett depåfynd av förarbete till flintskära, två fragmentariska skivskrapor, tolv flintkärnor, en eldslagningsflinta, 103 flintavslag, ett bränt avfall samt keramik. Daterande fynd i gropen är keramiken samt förarbetet till flintskäran (Malmö museums databas ATAUT, Jonsson 1991:4ff).

3. Hindby by MHM 1041

Fosie socken. Raä 2:1. Mossmark och fyndplats för depåfynd av en slipad tunnackig flintyx, en skafthålsyx, två tjocknackiga bredeggade flintyxor samt två flintskärar (Karsten 1994:266, Malmö museums databas ATAUT).

4. Fosie IV MHM 6185 Hus 13, Anl. 756

Lockarp socken och Oxie socken. Raä 36:1. Senneolitisk boplats. I södra väggradens andra stolphål räknat från sydvästra hörnet i Hus 13, anl. 756, återfanns två förarbeten av tjocknackiga bredeggade flintyxor i dålig moränflinta samt fem avslag. I samma konstruktion återfinns det flertal andra anläggningar innehållande avslag, knutor etc., men då de inte tydligt går att verifiera som slutna depåer är de inte medräknade (Karsten 1994:267, Björhem & Säfvestad 1989:41, 109ff).

5. Fosie IV MHM 6185 Anl. 741

Lockarp socken och Oxie socken. Raä 36:1. Senneolitisk boplats. Anläggning 741 var en brunn där det återfanns en depå av trettio två skivskrapor, en flintskära samt en spetsnackig oslipad bredeggad flintyx. Det återfanns även avslag, knutor, förarbete till kärnyxa, fragmenterad slipsten, skålgropssten, sten med skåra (nålvässare?), keramik, träkol, ben samt odefinierbara redskap som borr (Karsten 1994:267, Björhem & Säfvestad 1989:109f).

6. Fosie IV MHM 6185 Anl. 740

Lockarp socken och Oxie socken. Raä 36:1. Senneolitisk boplats. Anläggning 740 var en stenfylld torvartad grop vilken innehöll en flintskära, förarbete till flintskära, spånkniv, fragmenterad knacksten, borr samt två flintdolkar varav den ena blev stulen, och den kvarvarande är av typ III enligt Karsten men i Fosie IV rapporten anges de vara av typ II. Borrarna med sina utpräglade långa spetsar är vad författarna till Fosie IV rapport nr 5 hänvisar till en möjlig senneolitisk borr, eller i varje fall en borrar typ som förekommer mer frekvent under denna tidsperiod. I gropen återfanns även avslag, knutor, kärna, spån, ben, träkol samt

odefinierbara flintredskap i form av skrapor och fragmenterad slipad yxegg (Karsten 1994:267, Björhem & Säfvestad 1989:109ff).

7. Hindbygården MHM 7183

Fosie socken. Mossmark och dokumenterat offerkärr. Dateringssvårigheter till följd av breda marginaler i dateringar från SN-ÄBRÅ, då torven är det dateringsbara och ger de breda marginalerna. Det är även en unik plats på så sett att den använts under en sådan lång tidsperiod som flertal tusen år. Enligt författaren till boken *Till och från ett kärr*, Åsa Berggren, är endast några föremål av samma typ som tolkats vara nedlagda i en samling av två, och nämner tre exempel som bl.a. de två dolkarna av typ I (Berggren 2007:247). Väljer att endast ta denna enda depån från följande fyndexploderande plats, då det den löpande frågan är som Berggren uttrycker det ”Men ska de betraktas som enstaka eller samtidigt deponeringar?” (Berggren 2007:307). Om jag hade haft mer tid till mitt förfogande hade jag gärna dykt in i denna problematik utifrån denna komplexa plats, men utifrån de nuvarande förutsättningarna tvingas jag extrahera endast denna enstaka deponering vilken även understöds som depå av Karsten, nämligen de två flintdolkarna (Karsten 1994:127).

8. Fjärdingslöf nr 2 LUHM 22968 a-d

Glostorp socken. Depåfynd av tre tjocknackiga bredeggade flintyxor samt en skafthålsyxå av grönsten (Karsten 1994:267f).

9. Glostorp SHM 3036

Glostorp socken. Depåfynd av tre eller fyra flintskärar (Karsten 1994:268).

10. Lockarp delomr.6 MHM 12880, MK 078, Grop A2451

Lockarp socken. Stenfylld grop vilken innehöll ett depåfynd av omhugget flintredskap, avslag samt keramik (Hansson & Celin 2006:27, Malmö museums databas ATAUT).

11. Robotskjutfältet 14A-B MHM 9137, 9138

Husie socken. Raä 45:2, 67, 68. Mossmark. Ett depåfynd bestående av två pilspetsar med urnupen bas samt en enkel skafthålsyx (Ekerow & Ingwald 2002:47f, 83, Malmö museums databas ATAUT).

12. Lockarp LUHM 3831-32, 3879

Lockarp socken. Depåfynd av tre flintskärar under en sten (Karsten 1994:269, Salomonsson 1971:94).

13. Tygelsjö LUHM 3722

Tygelsjö socken. Depåfynd av fyra flintskärar under en sten (Karsten 1994:270f, Salomonsson 1971:94f).

14. Pile nr 1 SHM 3311

Tygelsjö socken. Raä 7:1. Depåfynd bestående av 33 artefakter:

- Fem bronsgrepptungedolkar (varav 3 är fragm.)
- Två bronsdolkblad (fragm.)
- Två bronsarmringar
- Åtta bronsringar
- Tre bronsstavar
- Två kopparflatyxor
- Tio bronskantyxor (varav 5 är fragm.)
- En kopparkantyx

(Karsten 1994:271, Oldeberg 1974: 832, Malmö museums databas ATAUT)

15. Kv. Benkammen MHM 7350

Lockarp socken. Raä 68:1. I stolphål 117, vilken ingår i södra vägglinjen i östra delen av Hus I, återfanns depåfynd bestående av en flintskära, en skrapa (ej definierad vilken typ), ett skärliknande avslag, avslag samt ben (Malmö museums databas ATAUT, Andersson 1991:5).

16. Kv. Anten MHM 7191:23-28

Fosie socken. Raä 113, 114. Senneolitisk boplats. Depåfynd av fem tjocknackiga bredeggade flintyxor samt vad Karsten eventuellt tror är en knacksten (Karsten 1994:266f, Malmö museums databas ATAUT).

Bronsålder period I (BÅ I)

17. Lockarp 7D-E MHM 8545, 8546 Hus 27/A59574

Lockarp socken. Stolphål A59574, vilken var belägen i mitten av Hus 27 (daterad med C-14), återfanns ett depåfynd av trettio avslag från samma flintknuta, två kärnor samt vad man kallar för 1 övrig flinta och 2 övrig flinta. Då jag inte kunnat identifiera vad de representerar återfinns de inte i min tabell (Nord & Sarnäs 2005:35, Malmö museums databas ATAUT)

GRAVAR

Senneolitikum (SN)

1. Fosiehögen anl.17 MHM 5214

Fosie socken. Raä 8:1, 47. Skadad hällkista innehållande minst två individer; en vuxen med fötterna i V och under denna individ låg minst en individ av ett barn med huvud i Ö. I kistan återfanns tre pilspetsar (en med urnupen bas, en med svagt markerad tånge samt en med tånge och två mothakar), keramikskärvor samt eventuellt en odefinierad skrapa som antas tillhöra de andra gravgåvorna (Malmö museums databas ATAUT, Salomonsson 1969:4).

2. Fosiehögen anl.6 MHM 5214

Fosie socken. Raä 8:1, 47. En liten hällkista i riktning Ö-V utan spår efter skelett, men i gravens östra del påträffades en flintdolk av typ IIb (Kling 1983:19, Malmö museums databas ATAUT, Salomonsson 1969:2f).

3. Fosie IV MHM 6185

Lockarps socken och Oxie socken. Raä 36:1. En flatmarksgrav innehållande rester efter troligen en individ vilken förmodligen låg i ryggläge i NNO-SSV riktning samt gravgåva i form av en flintdolk av typ Ib (Kling 1983:20f, Tornberg muntl.).

4. Gyllins trädgårdar: IV, MK 337

Husie socken. Raä 51:1. Inom det totala undersökningsområdet Gyllins trädgårdar (i denna lista omfattas det totala undersökningsområdet av numren 4-7) återfanns sju senneolitiska gravar, varav fyra återfanns i område A och tre inom område D. Av de fyra gravarna inom yta A, II-V, fanns det endast gravgåvor i två (se även nr 5 nedan). I flatmarksgraven IV låg två individer vilka låg skavfötters i Ö-V riktning samt en gravgåva i form av en pilspets av flinta (Malmö museums databas ATAUT, Carlie et al 2007:31, Tornberg muntl.).

5. Gyllins trädgårdar: V, MK 337

Husie socken. Raä 51:1. I flatmarksgraven V sågs inga skelettresten men inom graven fanns en spjutspets av flinta samt en flintdolk. Eftersom dolken har en avbruten och omarbetad spets samt att det inte finns något kort av dolken från sidan, är det svårt för mig att göra en typbestämning av flintdolken (Malmö museums databas ATAUT, Carlie et al 2007:31, Tornberg muntl.).

6. Gyllins trädgårdar: I, MK 337

Husie socken. Raä 51:1. Av de tre gravarna inom område D; I, VI, VII, fanns det endast gravgåvor i två (se även nr 7 nedan). Grav I var en trækammargrav innehållande minst åtta individer. Fem av individerna var vuxna, varav en man med skelett bevarat från midja och neråt tros vara placerad raklång på rygg i riktning Ö-V med huvud i V. De andra tre individerna var barn. Gravgåvorna bestod av en pilspets av flinta med urnupen bas och ett skifferhänge (Malmö museums databas ATAUT, Carlie et al 2007:31).

7. Gyllins trädgårdar: VI, MK 337

Husie socken. Raä 51:1. Grav VI var en båtgrav med minst två individer i utsträckt ryggläge i riktning Ö-V med huvudena i Ö, och med gravgåvor bestående av två flintdolkar och ett skifferhänge. Utifrån fotomaterial av dolkarna bedömer jag att flintdolken återfunnen invid skifferhänget att vara en typ II, medan den andra flintdolken verkar vara en typ I (Malmö museums databas ATAUT, Carlie et al 2007:31).

8. Kv. Tannhäuser: I, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Inom det totala undersökningsområdet Kv. Tannhäuser (i denna lista omfattas det totala undersökningsområdet av numren 8-14) återfanns sju senneolitiska flatmarksgravar. I flatmarksgraven I låg två individer skavfötter med riktning NV-SO, med gravgåvor i form av två flintdolkar av typ Ib, en skedformig skrapa samt ett keramikfragment (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

9. Kv. Tannhäuser: III, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Flatmarksgraven III låg med riktning NV-SO där huvudet tros vara i riktning mot NV trots att det inte fanns några spår efter ett skelett. Riktningen är tolkad utifrån placeringen av gravgåvorna. I graven återfanns ett skifferhänge samt en spjutspets av flinta (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

10. Kv. Tannhäuser: IIIb, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Intill flatmarksgraven III fann arkeologerna flatmarksgraven IIIb med riktning NV-SO där huvudet tros vara i riktning mot NV trots att det inte fanns några spår efter ett skelett. Riktningen är tolkad utifrån placeringen av gravgåvorna. I graven återfanns en flintdolk av typ Ib (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

11. Kv. Tannhäuser: VII, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Flatmarksgraven VII innehöll en individ med riktning NV-SO med huvudet i NV, med gravgåvor i form av en flintdolk av typ Ib samt ett skifferhänge (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

12. Kv. Tannhäuser: VIIb, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Intill flatmarksgraven VII fann arkeologerna flatmarksgraven VIIb, vilken innehöll en individ med riktning NV-SO med huvudet i NV. I graven återfanns en flintdolk av typ Ib (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

13. Kv. Tannhäuser: XIII, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Flatmarksgraven XIII innehöll en nästan helt bevarad individ liggandes på rygg med huvud i Ö, och gravgåvan bestod av en keramikbit. Dess närhet samt likhet med de andra gravarna daterar den trots sin fyndfattighet till senneolitikum (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

14. Kv. Tannhäuser: XIV, MHM 1247

Fosie socken. Raä 15:1. Stort senneolitiskt gravfält, Fosiegravfältet. Flatmarksgraven XIV innehöll inga rester efter skelett, men det fanns en gravgåvan bestående av en flintdolk av typ Ib (Kling 1983:16f, Malmö museums databas ATAUT, Tornberg muntl.).

15. Kv. Bronsyxan MHM 2684;-5,7

Fosie socken. Raä 33:1, 34. En flatmarksgrav i Ö-V riktning. Graven förmodas vara plundrad och det återfanns endast en halv skafthålsyx (Kling 1983:19, Malmö museums databas ATAUT).

16. Kv. Dubbelknappen: 10, MHM 6022

Fosie socken. Raä 39:1. Inom det totala undersökningsområdet Kv. Dubbelknappen (i denna lista omfattas det totala undersökningsområdet av numren 16-17) återfanns två senneolitiska gravar. I flatmarksgraven nr 10 fann arkeologerna inga skelettrester, men ett gravfynd i form av en avbruten spets från flintdolk av typ IIb (Kling 1983:19f).

17. Kv. Dubbelknappen: 11, MHM 6022

Fosie socken. Raä 39:1. I flatmarksgraven nr 11 återfanns rester av en individ utsträckt på rygg med huvud i Ö och innehöll gravgåvor i form av ett skifferhänge, keramik samt en flintdolk av typ IIb (Kling 1983:19f).

18. Erlandsro LUHM 19735

Västra Klagstorp socken. Raä 11:1. En flatmarksgrav innehållande två individer liggande i utsträckt ryggläge, där den ena hade huvudet i NO och den andra hade huvudet i SO. Gravgåvorna bestod av två flintavslag och en pilskaftsglättare av sandsten (Kling 1983:14, Tornberg muntl.).

19. Kvarnby SHM 18570

Husie socken. Raä 12:1. Strax nordväst om en bronsåldershög, SHM 18570, påträffades bland utspridda skelettrester en gravgåva i form av ett skifferbryne (Kling 1983:14f).

20. Toftanäs: A11126, MHM 7070

Husie socken. Raä 51, 52. Boplats- och gravområde. I undersökningsområdets västra del återfanns inom det totala området (i denna lista omfattas det totala undersökningsområdet av numren 20-22) tre senneolitiska gravar, vilka jag har utifrån beskrivningarna tolkat som flatmarksgravar. Flatmarksgraven A11126 grävdes i sektioner samt i nivåer av 0,05 meter, och ligger i riktningen NO-SV. Inga skelettrester återfanns, men i ruta A nivå 1 hittades en

gravgåva i form av en flintdolk typ I (Malmö museums databas ATAUT, Friman et al. 2009:31f).

21. Toftanäs: A11130, MHM 7070

Husie socken. Raä 51, 52. Boplats- och gravområde. Flatmarksgraven A11130 grävdes ut på liknande sätt som ovan nämnda grav, och tolkas vara en kista med stenram i NO-SV riktning. I likhet med grav A11126 återfanns det inga rester av skelett, men det finns dock uppgifter om en bärnstenspärla i ruta 1, samt keramikskärvor och ett flintspån (Malmö museums databas ATAUT, Friman et al. 2009:32ff).

22. Toftanäs: A12450, MHM 7070

Husie socken. Raä 51, 52. Boplats- och gravområde. Flatmarksgraven A12450 grävdes ut på liknande sätt som ovan nämnda grav, och har en liknande riktning som de båda gravarna ovan och i likhet med dem återfanns det inga rester av skelett. Dock fann man en spjutspets av flinta eller alternativt kan den tolkas som flintdolk i ruta VIII nivå 1, samt flintavslag, ett spån och keramik (Malmö museums databas ATAUT, Friman et al. 2009:34f).

23. Lockarp MHM 6351

Lockarps socken. Raä 22:1. En flatmarksgrav med fragmentariskt skelett liggandes i utsträckt ryggläge med riktningen VNV-OSO där huvudet låg i VNV, samt gravgåvor bestående av två pilspetsar med urnupen bas, ett skifferhänge samt en halv skafthålsyxia av bergart. Vid västra kanten av graven återfanns även en ”trappa” i forma av en lerklack (Kling 1983:21, Tornberg muntl.).

24. Kv. Benkammen MHM 6748 Anl. 50

Lockarp socken. Raä 16:1. En flatmarksgrav med troligen två individer, samt gravgåvor i form av en flintdolk typ Ib, ett förarbete av spjutspets i flinta, en pilspets i flinta med urnupen

bas, ett litet keramikkrärl (kopp) samt en slipsten av sandsten (Malmö museums databas ATAUT).

25. Jägersrovägen MHM 6295 Anl. 9

Oxie socken. Raä 68:1. En flatmarksgrav, anläggning 9, med fyra individer; en man (35-40 år), en kvinna (35-45 år) samt två barn (ca 5 år, 4-6 år). De vuxna individerna låg skavfötter i utsträckt ryggläge i riktningen Ö-V. Gravgåvorna bestod av en flintskära, en eldslagningsflinta, två flintavslag (den ena av dem hade retusch), pilspets, keramik samt djurben (Kling 1983:7f, Tornberg muntl.).

26. Solnäs 1917

Västra Klagstorps socken. Gravplats Solnäs blev undersökt under två tillfällen; år 1917 samt under åren 1928-1929. Vid första tillfället återfanns en flatmarksgrav med två individer. Den ena individen var en vuxen i liggande hockerställning med huvudet i Ö, och den andra individen var ett barn med huvud i V. I den graven fanns en keramikskärva samt en pilspets av flinta (Kling 1983:13f, Tornberg muntl.).

27. Solnäs 1928-1929: I

Västra Klagstorps socken. Vid det andra undersökningstillfället hittades flertal gravar varav två flatmarksgravar hade gravgåvor. Denna ena av dessa två flatmarksgravar, (vilken jag har gett betäckningen I), innehöll en vuxen individ i liggande hockerställning med huvud i Ö. I graven återfanns en gravgåva i form av en flintdolk av typ IB (Kling 1983:13f, Tornberg muntl.).

28. Solnäs 1928-1929: II

Västra Klagstorps socken. Den andra flatmarksgraven var kraftigt störd, (vilken jag har gett betäckningen II), men innehöll rester av skelettdelar samt en flintdolk av typ IB och ett skifferhänge (Kling 1983:13f, Tornberg muntl.).

Bronsålder period I (BÅ I)

29. Kvarnby Hög I, SHM 17945

Husie socken. Raä 12:1. I Hög 1, SHM 17945, återfann man grav nr 7 i Ö-V riktning vilken var högens centralgrav i dess första byggnadsetapp. Graven innehöll en individ samt en flintdolk typ VI och en bälteshake av brons (Malmö museums databas ATAUT, Håkansson 1985:32).

30. Kvarnby Hög II, SHM 18570

I Hög II, SHM 18570, hittades skelettresten i grav nr 12 samt en nål av brons. Denna grav är inte helt definitiv, och är daterad till period I eller II (Malmö museums databas ATAUT, Håkansson 1985:32).

Appendix II

Vid sökning efter relevanta poster i Malmö Museums databas ATAUT kom jag att få totalt strax över hundra poster. Mer än hälften av dessa föll bort av olika anledningar som exempelvis bristande dokumentering och osäkra dateringar, och de poster som inte kvalificerade sig har jag valt att sammanställa i denna bilaga. Anledningen till det är att jag anser att de har ett värde eftersom de i sig ger en inblick i forskningens källkritiska aspekter.

Först anges platsens namn och därefter inventarienumret. Inom parentes ges en mycket kortfattad motivering bakom beslutet att inte ta med platsen.

Förkortningsförteckning

N: neolitikum	YBÅ: yngre bronsåldern
TN: tidigneolitikum	BÅ I: bronsålder period I
MN: mellanneolitikum	BÅ II: bronsålder period II
SN: senneolitikum	BÅ II>: äldre än bronsålder period II
BÅ: bronsåldern	fragm.: fragmenterad
ÄBÅ: äldre bronsåldern	SV: sydväst

1. Skävehög, Sjöhog SHM 2110 (BÅ II)
2. Fosie boställe MHM 01272 (tas ej med pga av brist på tydliga depåer – område SV om stolphålet, flinta såväl slagen som obearbetad fanns över hela kulturlagret / vilket stolphål framkommer ej och den enda ritningen otydlig)
3. Hindbygården S03:008 (tas ej med – inlämnat lösfynd av privatperson)
4. Sturupsvägen MHM 06165 (otillräcklig information)
5. Fosie station S03:069 (tas ej med – fynd och anteckningar rapporteras saknade, enda notering är lösfynd av SN)
6. Kv Bronsspannen MHM 06157 (tas ej med pga. av bristfällig information)
7. Kv Halsringen MHM 06307 (tas ej med – fynd nämnda som spridda över ett kulturlager 5x4,4 m och endast 0,04 m djupt)
8. Kv Vårsången MHM 06344 (tas ej med – blandat fynd med bränt och obränt ben, keramik, flintavslag och 1 pilspets. Tolkat som en förrådsgröp och dateringen nämns

- inte i rapport utan endast i databasen som eventuell senneolitisk datering. Resten av boplatsen är daterad till äldre järnålder. För diffus i nuläget att ta med.)
9. Lindängelund II MHM 07768 (tas ej med – enda daterbara var fragment av keramik i samband med en huskonstruktion. Själva föremålen låg i en i nuläget ej daterad ”brunn”. Fynden var ej tidstypiska) MHM 09098 Rapport 2009_003 (tas ej med – endast 1 skära i brunn)
 10. Fosie 9 A-B MHM 08548 (tas ej med – analys av flintmaterialet av Anders Högberg visar på att det inte går att tidsbestämma det mer än att det är från stenåldern)
 11. Kung Karls hög MHM 05217 (från senare bronsålder)
 12. Riseberga MHM 05208 (dokumentationen saknas)
 13. Risebergabäcken MHM 07634 (endast senneolitisk keramik i anläggning)
 14. Kv. Krukskärvan MHM 06069 (BÅ II>)
 15. Kv. Bronsdolken 7 MHM 06832 (1 mesulahas med 1 grop av 1 fragm. av flintskära)
 16. Lockarp delområde 7 MHM 12881 (1 tvärpil i grop, 1 fragm. dolk i lager)
 17. Oxie MHM 06650:XIII (saknas dokumentation)
 18. Sydgas MHM 06650:III B (Saknas dokumentation)
 19. Oxie MK 014 (endast 1 yxa från SN och inget från BÅ I)
 20. Romele hög SHM 17931 (BÅ II)
 21. Käglinge grustäckt MHM 06517-18 (enstaka fynd, inga uppgifter om fyndkontexter)
 22. S om Hans MHM 07303 & 07458 (inga depå- eller gravfynd från aktuella perioder)
 23. Käglinge 1:15 mfl MHM 07669 (dokument saknas, endast 1 notis om 1 fragm. flintdolk)
 24. Glostorp utbyggnadsområde MK 460 (fyndfattigt, där de neolitiska lämningarna tolkas utifrån formationer på stenpackningar och närliggande lösfynd samt fornlämningar)
 25. Kritbruket och lergrafven SHM 13995 (lösfynd och flintgruvor)
 26. Riseberga öst MHM 08278 & 12515 (inga klara depåer från aktuella perioder och inga gravar)
 27. Riseberga grustäckt MHM 062270 (inga tydligt definierade depåer, det fanns två gropar men ingen tillgång till material som en kontextuell bild över dess lokalisering eller närliggande fyndkontexter (planritningar, foton & tolkningar) och den ena gav inga tydliga beskrivningar över tillhörande fynd)
 28. Kvarnby golfbana MHM 07192 (endast lösfynd)
 29. Kvarnbyvägen MHM 09080 (flintavslagssamling tolkat som utkastlager)
 30. Trafikplats Fredriksberg MHM 09079 (endast lösfynd)

31. Kv Båtyxan MHM 06111 Raä 37:1. (Endast flintborrh och flintmejsel från boplats.
Flintmejsel – bronsålder?? Hur ska jag kunna typbestämma det till bronsålder I?)
32. Fredriksberg MHM 09134 **Grop A1412** (benämns som offergrop men dateringen är bara preliminärt till bronsålder och flintan specificeras ej)
33. Fredriksberg MHM 09135 (odaterbar flinta mer än till SN/ÄBÅ i matjordsanläggningarna samt N/ÄBÅ i anläggningarna, inga ledartefakter återfanns endast slagen, obearbetad, avslag etc. Inget på platsen kan kopplas till depåer eller gravar)
34. Broar, Yttre Ringvägen MHM 12523 (inga depåer eller gravar återfunna, endast en dolk i matjord och utspridda avslag i området)
35. Toftanäs MHM 07070 **Bronsåldersgravarna!** (ingen av de anläggningar som tolkats vara gravar från bronsåldern hade några daterbara fynd, utan i marjoriteten bestod av flintavslag. De enda som gick att någorlunda datera var urnegravarna – YBÅ, men annars var dateringen satt till troligen BÅ. Ett fåtal innehöll metall liknande föremål/slagg i kanske järn, vilket är besynnerligt)
36. Kv. Benkammen fgh6 MHM 07351 (dokumentering saknas)
37. Lockarp 7D-E Gravarna A4957 & A8513 (tolkningarna är svaga och tämligen osäkra, då de legat grunt och skadats rejält av plog. Fynden består av avslag som anses inte helt säkert härstamma till gravarna, och alla dessa tveksamheter ledde till beslutet att inte ta med dem.)
38. Lindängelund etapp III MHM 07768 (tolkningarna och dateringarna är mkt osäkra och spänner ofta över flertal perioder samt bygger ej på fynd utan främst konstruktioner)
39. Nya Lockarpsvägen MHM 09090, 09089 (endast keramikfragment)
40. Kontinentalbanan – Käglingevägen MHM 09076 (inga depåer eller gravar)
41. MHM 09112 (står rituella deponeringar och fyndlistan verkar lovande, men övrig dokumentering saknas och återfinns eventuellt i Fosie 11 rapporterna)
42. MHM 12587 (inga depåer eller gravar)
43. Väg 101 MK 226 (inga tydliga depåer eller gravar, endast fynd i anläggning utan indikationer på att de varit i samlade depåer)
44. Kristineberg MHM 06021 (inga tydliga depåer och gravarna från andra tidsperioder)
45. Blomsterhallen 3 MHM 07673 (ytterst magert dokumenterat, och dateringsspännen går från SN-YBÅ. Det står att det fanns eventuellt två gravar i en notis, men mer än så hittar jag inte)

46. Kristineberg Syd MHM 07373 (endast ett kulturlager som daterats via ett träkolsprov och innehöll inga depåer eller gravar)
47. VA-ledning MK 351 (endast spår av SN i form av enstaka avslag och C14-analys av en härd i ett colluvierlager)
48. Oxie 1.5 MK 195 (inga av gravarna ansågs kunna beläggas fullt ut, och den som anses vara närmast dateras i så fall till SN-ÄBÅ. Alla fynd som skulle kunna vara deponeringsfynd låg ej tillsammans utan en och en, och ansamlingarna av avslag tolkades som tillverkningsplatser)
49. Fosie 11 A-D MHM 09127;-28, 29, 30 (de SN dateringarna består av huskonstruktioner samt lösfynd och i övrigt är det endast orelevanta tidsperioder)
50. Rosengård 173:3 MK 359 (inga gravar återfanns, och det var alldeles för vardagliga föremål enligt rapportskrivarna för att vara rituella deponeringar: se stycke i början av detta dokument!)
51. Lockarp 7A MHM 08543 (platsen är främst daterad till TN/MN & YBÅ>, och det som kan härledas till SN är vagt och verkar ej vara av intresse)
52. Lockarp 7B MHM 08544 (samma som 7A ovan)
53. Tygelsjö nr 37 SHM 8427 (BÅ II)
54. Kv Sufflören MHM 06281 (Knacksten – dateras till? Ingår i anl. 6 tillsammans med 1 skrapa, avslag, avfall och keramik. Det enda som daterats i rapporten är 1 pilspets, ingår i anl. 12 och ingår i ett gropsystem med allehanda olika material, men dokumenteringen kring den var alldeles för dålig för att kunna avgöra materialets kontext.)
55. Kv. Anten, Sävern & Svansjön MHM 07191 (förundersökning, utan några tydliga fynd samt vagt dokumenterat)
56. Hindbygården MHM 7183 (gällande BÅ I, det är för svårt att med säkerhet tolka bronsåldersartefakterna som slutna samtida depåer)
57. Kv. Smörbollen MHM 6116 (det gick inte att klargöra huruvida det var ett samlat fynd pga. av bristande dokumentering)
58. Fredriksberg 13D MHM 9134 (det fanns olika dateringar men efter att läst på om de olika sigma var den av sigma 2 den som är med ca 95-96 % säkerhet och då föll den inom period BRÅ II)
59. Hålhög SHM 10436 (bristande och emotsägande dokumentation)

Appendix IV: Gravar

Fosie sn
Glostorp sn
Lockarp sn
Husie sn
Oxie sn
V. Klagstorp sn
Tygelsjö sn
Lockarp och Oxie sn

Spalten till vänster i tabellen listar de 30 olika gravarna från min materialstudie, och är färgkodade enligt vilken socken de tillhör (se färgskalan ovan). Den övre spalten är först indelad i de olika materialtyperna sten, metall och övrigt. Dessa indelas i underkategorierna SN L (senneolitiska ledartefakter), EJ L (ej ledartefakter) och BÅ I L (bronsålder period I ledartefakter). Inom dessa underkategorier listas de tillhörande artefakterna vilka markeras med ett x ifall de ingått i en av depåerna listade på vänster sida. En del av dessa x har en ytterligare markering i form av en siffra, t.ex. x₁, vilket innebär att denna post förklaras mer i listan under tabellen.

SN	Gravar	STEN										METALL		ÖVRIGT			
		SNL			EJL				BÅ I L			EJ L		Keramik	Djurben	Bärnstenspärla	
		Skafthålsyx	Skifferhänge	Pilspets	Dolk I-V	Skedformig skrapa	Vanlig/Grovtandad spjutspets	Pilskafsta-glättare	Slipsten av sandsten	Avslag/spån	Skära	Skifferbryne	Eldslagning/flinta				Dolk VI
1.	Fosiehögen anl.17		X		X ₁												X
2.	Fosiehögen anl.6			X													
3.	Fosie IV			X													
4.	Gyllins trädgårdar: IV			X			X										
5.	Gyllins trädgårdar: V			X													
6.	Gyllins trädgårdar: I		X	X													
7.	Gyllins trädgårdar: VI		X		X												
8.	Kv Tannhäuser: I				X	X											X
9.	Kv Tannhäuser: III				X												
10.	Kv Tannhäuser: IIb				X												
11.	Kv Tannhäuser: VII		X		X												
12.	Kv Tannhäuser: VIIb				X												
13.	Kv Tannhäuser: XIII																
14.	Kv Tannhäuser: XIV				X												
15.	Kv Bronsytan	X															
16.	Kv Dubbelknappen: 10				X												
17.	Kv Dubbelknappen: 11		X		X												
18.	Erländro							X									
19.	Kvarnby										X						
20.	Toftanäs: A1126				X												
21.	Toftanäs: A1130									X							X
22.	Toftanäs A12450									X							X
23.	Lockarp	X	X	X													
24.	Kv Benkammen		X	X	X												
25.	Jägersrovägen Anl.9		X	X					X								
26.	Solinäs 1917		X														
27.	Solinäs 1928-1929: I		X														
28.	Solinäs 1928-1929: II				X												
BÅ I																	
29.	Kvarnby Hög I													X			
30.	Kvarnby Hög II														X		

- x₁ Det ingår ev. en odefinierbar skrapa
- x₂ Spjutspetsen kan alt. vara en flintdolk
- x₃ Förarbete av spjutspets